

Het CBS heeft sinds 3 januari 2004 formeel de status van Zelfstandig Bestuursorgaan (ZBO) dankzij de CBS-wet die op die datum in werking is getreden. Daarvoor was het CBS een dienst van het Ministerie van Economische Zaken. Jaarlijks werd aan Economische Zaken gerapporteerd over de financiële situatie. Aan de Centrale Commissie voor de Statistiek (CCS) werd verslag gedaan van wat er op het gebied van statistiek was gepresteerd. De rol en verantwoordelijkheid van de CCS zijn echter vorig jaar uitgebreid en strekken zich nu ook uit tot de bedrijfsvoering van het CBS. De begroting en jaarrekening worden 'in overeenstemming met de CCS vastgesteld'. Mede daarom zijn in dit jaarverslag de statistisch inhoudelijke en de financiële verslaglegging gecombineerd. Voor de financiële verslaglegging is het binnen de overheid gehanteerde kasstelsel vervuld voor het baten-lastenstelsel.

2004 was tevens het eerste jaar van een nieuw Meerjarenprogramma (MJP) 2004-2008. De daarin beschreven ontwikkelingen hebben niet alleen consequenties voor de statistische output, maar ook voor de interne organisatie. Het CBS staat voor de uitdaging om het statistisch programma te vernieuwen en tegelijkertijd de kwaliteit en de doelmatigheid van de interne processen te verbeteren. In het afgelopen jaar is het CBS die uitdaging aangegaan. In goed overleg met de CCS is op alle fronten een begin gemaakt met de vernieuwing.

Uitvoering van het statistisch programma

Dit jaarverslag bevat een uitgebreide verantwoording over wat er op statistisch gebied het afgelopen jaar is gebeurd en gerealiseerd. Een paar in het oog lopende zaken uit het afgelopen jaar: de jaarlijkse overzichtspublicatie *De Nederlandse Economie* werd in september gepresenteerd tijdens een geslaagde persconferentie in aanwezigheid van minister Brinkhorst. De conjunctuurberichtgeving via de CBS-website werd grondig vernieuwd. En de uitkomsten van de Virtuele Volkstelling 2001 werden gepubliceerd. De resultaten van de volkstelling werden verkregen door gegevens uit bestaande bronnen te combineren, dus zonder speciale enquêtes. Door deze werkwijze was de Nederlandse volkstelling aanzienlijk sneller gereed en goedkoper dan de volkstellingen in de meeste andere Europese landen. Veel meer over wat er het afgelopen jaar aan statistiek is opgeleverd leest u in het hoofdstuk 'Uitvoering van het Jaarplan 2004'.

Gebruik van gegevens uit administraties

De nieuwe CBS-wet biedt het CBS kosteloze toegang tot registraties en administraties die met publieke middelen zijn gefinancierd. In toenemende mate worden de gegevens uit deze bronnen gebruikt voor de statistiek. Het koppelen van administraties verruimt de mogelijkheden om aan de vraag naar meer samenhangende statistische informatie tegemoet te komen. De hiervoor genoemde volkstelling is

Goedkeuring van het jaarverslag door de CCS

Dit jaarverslag inclusief de volledige jaarrekening is conform de artikelen 53 en 70 van de CBS-wet ter goedkeuring aangeboden aan de Centrale Commissie voor de Statistiek.

MEDEDELING VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE STATISTIEK (CCS)

De Centrale Commissie voor de Statistiek heeft kennis genomen van het jaarverslag en de jaarrekening van het CBS over 2004.

Op grond van haar bevoegdheid neergelegd in de Wet op het Centraal bureau voor de statistiek van 2003 (Staatsblad 516) keurt zij het Jaarverslag 2004 van het CBS goed.

Eveneens op grond van haar wettelijke bevoegdheid stemt zij in met de vaststelling door de Directeur-generaal van de statistiek van de Jaarrekening 2004 van het CBS.

In haar eigen jaarverslag over 2004 doet de Commissie verslag van de uitoefening van haar taken in het verslagjaar (www.cbs.nl/ccs).

Voorburg, 24 maart 2005

Dr. P. Korteweg, voorzitter
Drs. P. Spannenburg, secretaris

een geslaagd voorbeeld van die aanpak. Het gebruik van administratieve bronnen voor statistisch onderzoek maakt het tegelijkertijd mogelijk invulling te geven aan het kabinetsbeleid om de administratieve lasten verder te beperken. De enquête-druk was in 2003 zo'n 11 procent lager dan het jaar daarvoor, waarmee het CBS aantoonbaar een flinke bijdrage levert aan het realiseren van die doelstelling.

Het CBS moet zich blijven onderscheiden

Het koppelen van administraties voor onderzoeksdoeleinden blijkt niet alleen voor het CBS een effectieve strategie. Deze aanpak vindt allengs navolging bij onderzoekers en beleidsambtenaren buiten het CBS. Als het CBS zich wil blijven onderscheiden, zal het zijn toegankelijkheid, dienstverlening en kwaliteit van producten verder moeten verbeteren. Schaalvoordelen, methodologische deskundigheid en onafhankelijkheid moeten gebruikers herkenbare voordelen blijven opleveren. Het afgelopen jaar is een verkennend onderzoek uitgevoerd naar de relevante externe ontwikkelingen op de middellange termijn en de gevolgen daarvan voor de CBS-organisatie. Deze 'foto' van het CBS 2008 vormde de aanleiding voor vijf CBS-brede projecten gericht op verbetering van de infrastructuur en de processen, zowel bij de dataverzameling als bij de statistische output.

Product- en procesvernieuwing

De maatschappelijke vraag naar statistische informatie ligt ten grondslag aan het werkprogramma van het CBS. In het Meerjarenprogramma 2004–2008 wordt tegemoetgekomen aan de behoefte aan nieuwe statistische producten, microdata en bovenal aan statistieken die verbanden leggen tussen maatschappelijke thema's, de zogenaamde geïntegreerde statistieken. Er is voorzien in een aanzienlijke productvernieuwing. De financiële ruimte voor deze vernieuwing wordt gevonden door te herprioriteren in het bestaande statistische programma.

Om het CBS te adviseren over de invulling van het statistisch programma is met ingang van 2004 een nieuwe adviesstructuur ingericht. Zo krijgt het streven naar zo relevant mogelijke statistieken en betrokkenheid van de gebruikers daarbij concreet vorm. Er zijn zes adviesraden ingesteld die elk een thematisch terrein of onderwerp belichten. De voorzitters van de zes adviesraden en de directeurs van de vier planbureaus vormen samen een adviesorgaan voor de Directeur-generaal. In deze centrale adviesraad wordt gesproken over voor het CBS relevante, externe ontwikkelingen in relatie tot de statistische programmering.

ICT-functie en bedrijfsvoering moeten worden verbeterd

Er is een aantal externe onderzoeken en audits uitgevoerd naar aspecten van de organisatie en de bedrijfsvoering. Een audit naar de inrichting van de ICT-functie bracht aan het licht dat de ICT-ontwikkelcapaciteit kwalitatief versterking behoeft. In het

licht van de ambities van het CBS om de invoer, verwerking en beschikbaarstelling van data te moderniseren moet ook de infrastructuur sterk worden verbeterd. De uitkomsten van de audit vormen de basis voor een upgrading en reorganisatie van de ICT- en methodologiedivisie. De totale kosten van de ICT-aanpassingen belopen mogelijk enkele tientallen miljoenen euro's. In 2005 zullen plannen worden uitgevoerd voor de oplossing van dit probleem en de financiële dekking daarvan. De oplossing van het probleem heeft mogelijk ook directe gevolgen voor het realiseren van de strategie en de uitvoering van het meerjarenprogramma van het CBS. In opdracht van de Directeur-generaal en ondersteund door de CCS is voorts een externe audit uitgevoerd naar de bedrijfsvoeringsprocessen. De aanbevelingen ten aanzien van zowel de processen als de inrichting van de organisatie vormden aanleiding voor reorganisaties van de stafdirectie Personeel en Organisatie en de stafdirectie Bedrijfsvoering. Deze reorganisaties zijn in 2004 voorbereid en zullen in 2005 worden uitgevoerd. De personele omvang zal daarbij worden teruggebracht.

Huisvesting

Beide vestigingen van het CBS zijn gehuisvest in gebouwen waarvan het ontwerp dateert uit eind jaren zestig of begin jaren zeventig van de vorige eeuw. Door veroudering en achterstallig onderhoud staat het CBS voor beide locaties voor de keuze tussen grootschalig onderhoud en renovatie of verhuizen. Voor de vestiging Voorburg heeft het CBS inmiddels een voorkeur uitgesproken voor verhuizing naar een nieuw pand in Leidschenveen in de gemeente Den Haag. Een definitieve beslissing is afhankelijk van de uitkomst van onderhandelingen met de gemeente en de projectontwikkelaar en is in de eerste helft van 2005 voorzien. De verhuizing is voorzien in 2006 of 2007.

Voor de vestiging Heerlen is nog geen keuze gemaakt voor renovatie of verhuizing. Voor beide opties worden de mogelijkheden en financiële consequenties in kaart gebracht. Naar alternatieven voor de huisvesting in Heerlen wordt binnen de regio gezocht. Samenvoeging van beide vestigingen, zoals soms is gesuggereerd, is niet aan de orde.

Verdere reductie personeelsomvang voorzien

De beoogde procesvernieuwing en herprioritering van het statistisch programma maken het noodzakelijk om de interne organisatie voortdurend aan te passen. Die noodzaak wordt versterkt door de bezuinigingstaakstellingen en de daarvoor gewenste verbetering van de doelmatigheid. Het afgelopen jaar is een eerste fase van de interne reorganisatie afgerond. Per saldo heeft dit in 2004 geleid tot een reductie van de personeelsomvang met 143 medewerkers.

In de komende jaren zal de omvang van het personeelsbestand verder afnemen en qua samenstelling veranderen. Door het toenemend gebruik van registraties zal vooral werk in de lagere loonschalen verdwijnen. Deels komen daarvoor nieuwe

Exploitatieresultaat

Prestatie-indicator

→ Doelmatigheid Exploitatieresultaat

Streefwaarde

→ 0

Realisatie

→ € 0,7 miljoen (na dotatie reorganisatievoorziening € 8,9 miljoen negatief)

werkzaamheden in de hogere loonschalen terug. Om in de komende jaren binnen de afgesproken financiële ruimte te blijven zal de omvang van de formatie nog moeten worden teruggebracht tot circa 1900 vte in 2012. In totaal zal de reductie van de personeelsomvang in de periode 2000–2012 daarmee per saldo enkele honderden formatieplaatsen bedragen.

Nieuwe Europese regelgeving zorgt daarentegen voor meer werk en daarmee voor een stijging van het aantal benodigde medewerkers. Voor 2004 en 2005 heeft dit geleid tot uitbreiding van de formatie met 70 vte. Nog onduidelijk is welke nieuwe regelgeving in de komende jaren tot stand zal komen en wat de effecten daarvan op het statistisch programma en het personeelsbestand van het CBS zullen zijn.

Financieel resultaat 2004

De totale omzet van het CBS, dat wil zeggen het totaal van de bijdragen van het rijk en de inkomsten uit werk voor derden, bedraagt in 2004 ruim € 167 miljoen, waarvan circa € 8,5 miljoen afkomstig is van opdrachten van derden. Er is een reorganisatievoorziening getroffen voor de sociale kosten voor medewerkers die in het kader van de opgelegde taakstellingen en lopende reorganisaties zijn aangewezen als herplaatsingskandidaat of gebruik maken van de Remkesregeling. Het resultaat vóór dotatie aan de nieuwe reorganisatievoorziening bedraagt € 0,7 miljoen, waarmee is voldaan aan de operationele doelstelling ten aanzien van doelmatigheid. Met inbegrip van de dotatie reorganisatievoorziening 2004 voor een bedrag van € 28,6 miljoen en een bijdrage van € 19 miljoen van het Ministerie van Economische Zaken in het kader van de toekomstbegroting is het resultaat € 8,9 miljoen negatief.

Voor 2005 zal de voorziening verder worden opgevoerd ten behoeve van de dan geconcretiseerde plannen voor reorganisatie. Gelet op de onzekerheid over sociale kosten is tevens afgesproken dat het Ministerie van Economische Zaken de bijdrage aan de CBS-begroting 2005 eenmalig zal verhogen met een bedrag van maximaal € 4,5 miljoen, indien blijkt dat de sociale kosten niet inpasbaar zijn in de exploitatie van het CBS voor 2005. Daarvoor moet het CBS dan wel een aangepast meerjarenprogramma opleveren.

Het eigen vermogen van het CBS bedraagt per 31 december 2004 € 8,9 miljoen negatief en bestaat uit het resultaat 2004. Dit negatieve eigen vermogen geeft nog geen aanleiding tot twijfel over de continuïteit. *Cash-flow* prognoses geven aan dat de komende jaren nog geen liquiditeitsproblemen zullen ontstaan. Voor de langere termijn zal door middel van het nieuwe meerjarenprogramma worden gewerkt aan een betere relatie tussen taken en middelen.

De jaarrekening en de toelichting daarop zijn vanaf pagina 41 in dit jaarverslag opgenomen. De jaarrekening is gecontroleerd door KPMG Accountants N.V. en voorzien van een accountantsverklaring die is opgenomen op pagina 58.

Financiële toekomst nog niet uitgekristalliseerd

Over de hoogte van de jaarlijkse bijdrage die van het Ministerie van Economische Zaken wordt ontvangen ter financiering van het werkprogramma ontstaat geleidelijk meer duidelijkheid, hoewel over een aantal onderwerpen nog overleg plaatsvindt. Uit het hoofdlijnenakkoord van het huidige kabinet Balkenende II vloeit een taakstelling voort van € 5,1 miljoen, te realiseren per 2007. Gezien de reeds tot 2012 ingeboekte efficiencymaatregelen zou een dergelijke bezuinigingstaakstelling leiden tot het schrappen van taken van het CBS. Naar aanleiding hiervan is besloten deze taakstelling op te schorten en naar een alternatieve invulling te zoeken op het gebied van een Rijksbrede *shared service* op statistisch gebied en besparingen op het gebied van het Rijksbreed inkopen van gegevens en dataverzameling (PIA - Professioneel Inkopen en Aanbesteden).

Na deze taakstelling volgend uit het hoofdlijnenakkoord is in 2004 bovendien een aanvullende taakstelling opgelegd. Deze extra taakstelling loopt op van € 0,8 miljoen in 2005 tot en met € 2,3 miljoen in 2007. Ook deze nieuwe taakstelling wordt betrokken bij de *shared service* en PIA-opdrachten. Het is nog onduidelijk of de ingezette acties met ingang van 2006 de gewenste besparingen zullen opleveren en wat de gevolgen zullen zijn als deze taakstellingen niet worden gerealiseerd.

Tenslotte blijft vanaf 2004 de toegekende looncompensatie achter bij de feitelijke ontwikkeling van de lonen; voor 2004 beliep het verschil een bedrag van ongeveer € 1,4 miljoen.

Spanning tussen ambities en middelen

Het geheel overziende bestaat er een forse spanning tussen de beschikbare middelen en de ambities van het CBS, zoals vastgelegd in de strategienota 'Statistieken die tellen' en het door de CCS goedgekeurde Meerjarenprogramma 2004–2008. Over deze problematiek vindt overleg plaats met het Ministerie van Economische Zaken en de CCS. In 2005 moet dit aan de hand van uitgewerkte plannen – in het bijzonder een bijgesteld meerjarenbeeld – leiden tot besluitvorming over uitbreiding van de financiële middelen ofwel voorstellen voor reductie van de statistiekproductie. Uiteraard zal daarbij kritisch worden gekeken naar de mogelijkheden voor verdere efficiencyverbetering.

drs. G. van der Veen,
Directeur-generaal van de Statistiek,
Voorburg/Heerlen, 24 maart 2005

Missie CBS

- Het CBS is in 1899 opgericht met als taak het verzamelen, bewerken en publiceren van statistieken ten behoeve van praktijk, beleid en wetenschap. In de huidige wettelijke grondslag voor het CBS, de Wet op het Centraal Bureau voor de Statistiek van 20 november 2003, vormt dit nog altijd de kern van de opdracht aan het CBS.
- In de Nederlandse samenleving streven wisselende coalities van politieke partijen en belangengroeperingen naar de realisatie van hun eigen denkbeelden. Het belang van feitelijke, onpartijdige informatie die door alle betrokkenen als uitgangspunt wordt geaccepteerd, is dan groot. De kwaliteit van de statistische informatie moet onomstreden zijn. Statistieken moeten snel beschikbaar zijn en de samenhang tussen allerlei maatschappelijke ontwikkelingen zichtbaar maken.
- De missie van het CBS luidt daarom: *het samenstellen en publiceren van onbetwiste, samenhangende, actuele statistische informatie die relevant is voor praktijk, beleid en wetenschap.*

'Op de redactie van Elsevier belt elke week wel iemand met de afdeling persvoorlichting van het CBS. Betrouwbare cijfers zijn onontbeerlijk voor een weekblad dat adverteert met de slogan 'Laat je niets wijs maken'. Wij publiceren bovendien veel grafieken. Het CBS helpt adequaat, snel en uiterst vriendelijk. En, heel belangrijk, de onderzoekers zijn makkelijk te bereiken voor een toelichting op de cijfers. Statistieken spreken namelijk zelden voor zich'.

Adequaat, snel en uiterst vriendelijk

BRENDA VAN OSCH, REDACTEUR ECONOMIE VAN HET WEEKBLAD ELSEVIER

Statistieken over de samenleving

Gebruik van registers

Prestatie-indicator

- Toenemend gebruik van registers
Groei van aantal processen met gebruik van registers

Streefwaarde

- Groei van 5% per jaar

Realisatie

- 43,3% van de processen maakt in 2004 gebruik van registers (2004 is basisjaar; voor 2003 zijn geen gegevens beschikbaar)

Tot de meest in het oog springende publicaties in 2004 behoren de uitkomsten van de Virtuele Volkstelling 2001. Het Sociaal Statistisch Bestand lag aan de basis van deze virtuele telling. Volgens Europese afspraken moet in de lidstaten van de Europese Unie eens in de tien jaar een volkstelling plaatsvinden. De uitkomsten geven een breed beeld van de sociaal-demografische en sociaal-economische situatie in de verschillende landen. De uitkomsten zijn ook vergeleken met die van eerdere volkstellingen.

Na het gereedkomen van de volkstelling van 1971 heeft het CBS lange tijd niet meer uitgebreid gepubliceerd over uitkomsten van volkstellingen. Voor de Virtuele Volkstelling 2001 zijn geen inwoners speciaal geënquêteerd. De resultaten zijn verkregen door bronnen waarover het CBS reeds beschikt – registers en enquêtes – te combineren. Door deze werkwijze is de Nederlandse volkstelling aanzienlijk sneller gereed en goedkoper dan de volkstellingen in de meeste andere Europese landen. Uitkomsten en werkwijze van deze volkstelling zijn samengevat in twee publicaties: *The Dutch Virtual Census of 2001: Analysis and Methodology* (2004) en *De Virtuele Volkstelling en het Sociaal Statistisch bestand* (2004), waarin alle bijdragen aan de gelijknamige conferentie op het SISWO eind 2003 in Amsterdam zijn opgenomen.

Bij de verwerking van de Enquête Beroepsbevolking, het Inkomens Panelonderzoek en het Regionaal Inkomensonderzoek was er in 2004 sprake van enige vertraging bij de publicatie van de uitkomsten. Problemen met de herziening van de productiesystemen waren de belangrijkste oorzaak.

In lijn met het Meerjarenprogramma 2004–2008 zijn de statistieken over de verkiezingsuitslagen, vakbondslidmaatschap, VUT en prepensioen in 2004 beëindigd evenals de specifieke enquêtes naar tijdsbesteding en de leefsituatie van jongeren en ouderen.

Evenwichtiger en vollediger

Het CBS heeft op verzoek van het Ministerie van Justitie en het Wetenschappelijk Onderzoeks- en Documentatiecentrum (WODC) onderzocht of er indicatoren voor de maatschappelijke integratie van allochtonen kunnen worden samengesteld. De resultaten zijn eind 2004 door het WODC als 'integratiekaart' gepubliceerd. In dit verband is door het CBS ook een presentatie gegeven voor minister Verdonk van Vreemdelingenzaken en Integratie.

Dezelfde gekoppelde en geïntegreerde registraties en enquêtes staan aan de basis van het strategisch onderzoeksprogramma Sociale dynamiek en arbeidsmarkt. Van een aantal onderzoeksprojecten in dit programma zijn op 2 april 2004, tijdens het CBS-symposium Baanbrekende levenslopen, de eerste resultaten gepresenteerd. Dat betrof de projecten: Dynamiek in arbeid, welvaart en huishoudens, Arbeidsmarkttransities van oudere werknemers, Arbeidsmarktdynamiek van immigranten,

Inkomensdynamiek van immigranten en Transitie van onderwijs naar arbeidsmarkt. Ook binnen een tweede strategisch onderzoeksprogramma, het programma Zorg, is in 2004 verder gewerkt aan de koppeling en integratie van de registraties. Binnen dit programma wordt gewerkt aan één Gezondheids Statistisch Bestand (GSB). Op basis van gekoppelde bestanden van de Landelijke Medische Registratie werd tijdens het congres Migrant Health in Europe (juni 2004 in Rotterdam) een presentatie gehouden over ziekenhuisopnamen naar diagnose en herkomstgroepering. Twee projecten binnen het programma leverden concrete resultaten op: het onderzoek naar de bruikbaarheid van bestanden van de Landelijke Ambulante Zorg Registratie voor productie van populatiecijfers over polikliniekbezoeken werd afgerond en er verscheen een studierapport van het CBS en het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) over nieuwe statistieken over ziekenhuisopnamen.

Verder werd op het CBS on-site onderzoek verricht door het Julius Centrum, Prismant en het RIVM op basis van door het CBS gekoppelde medische registraties en startte eind 2004 een proefproject met de Stichting Perinatale Registratie Nederland (PRN) waarin de koppeling van de perinatale registraties met de bevolkingsstatistiek en doodgeborenenbestanden wordt onderzocht.

Van een ander samenwerkingsproject, het project Eén cijfer hoger onderwijs, zijn in april 2004 de eerste uitkomsten over het aantal eerstejaars hbo- en wo-studenten gepubliceerd. Voor dit project heeft het CBS enkele jaren geleden het initiatief genomen. In het project wordt samengewerkt met het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, de Informatie Beheer Groep, de Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Universiteiten en de vereniging van hogescholen (HBO-raad) om te komen tot een uniform cijfer over het aantal studenten. In dit kader is ook de administratieve lastendruk voor universiteiten verminderd, omdat de 1-decembertelling kon worden afgeschaft. Het CBS voerde deze telling uit.

Medio 2004 publiceerde het CBS de eerste resultaten van de nieuwe Nationale Verzuimstatistiek (NVS). Deze statistiek over het ziekteverzuim is volledig gebaseerd op gegevens van Arbodiensten en andere secundaire databronnen over het ziekteverzuim van 5 miljoen werknemers. Hierdoor kon in 2004 de kwartaalenquête bij bedrijven en instellingen naar het ziekteverzuim worden beëindigd. In september 2004 organiseerde het CBS een symposium over de nieuwe statistiek. Ter gelegenheid van dit symposium is een persbericht verschenen waarin een aantal nieuwe gegevens over het ziekteverzuim naar loonniveau, burgerlijke staat en herkomstgroepering zijn gepubliceerd.

De informatievoorziening van het CBS over gemeentelijke bijstandsuitkeringen en de reïntegratie van bijstandsontvangers op de arbeidsmarkt, zoals de mate waarin mensen doorschuiven vanuit de ene uitkering naar een andere en hoe succesvol het zoeken naar werk is verlopen, kon in 2004 aanzienlijk uitgebreid worden door de invoering van de Wet Werk en Bijstand.

Meer gedetailleerde informatie over bij het bedrijfsleven openstaande vacatures daarentegen kon in 2004 nog niet gebaseerd worden op databestanden van het Centrum voor Werk en Inkomen. Hiervoor is nog verder onderzoek noodzakelijk.

Sneller

In 2004 is de doorlooptijd van de statistieken van de algemene bijstand teruggebracht van ruim zes maanden naar drie maanden. De resultaten van de vacature-enquête zijn sneller gepubliceerd, waardoor deze binnen één kwartaal na afloop van de verslagperiode beschikbaar kwamen. Door versnelling van de doodsoorzakenstatistiek zijn in 2004 voor het eerst maandgegevens over de doodsoorzaken gepubliceerd.

In 2004 werd het Geografisch Basisregister sneller opgeleverd. Dit bestand dient als basis voor onder andere de jaarlijkse uitkeringen uit het Gemeentefonds en voor de Kerncijfers Wijken en Buurten, waardoor ook bij deze vervolgprouducten een versnelling werd gerealiseerd.

Toegankelijker

Om de toegankelijkheid van regionale gegevens te vergroten is eind 2004 een landkaartentoegang tot de CBS-databank StatLine geïntroduceerd.

In 2004 openden het CBS en het Nederlands Instituut voor Wetenschappelijke Informatiediensten een geheel vernieuwde website met gegevens over alle in Nederland gehouden volkstellingen. De tienduizenden pagina's waarop gegevens over het leven, wonen en werken in Nederland gedetailleerd waren gepubliceerd, weerhielden onderzoekers echter van uitgebreide analyse. Met de nieuwe website zijn de gegevens toegankelijker gemaakt. De nieuwe website bevat tabellen van de Nederlandse volkstellingen die sinds 1795 zijn gepubliceerd. Van de laatste twee traditionele volkstellingen, in 1960 en 1971, zijn de databestanden bewaard gebleven. Deze bestanden zijn digitaal gearchiveerd en kunnen, met inachtneming van speciale privacymaatregelen, door onderzoekers worden geanalyseerd.

Digitale ontsluiting en archivering wordt ook nagestreefd met het project Digitalisering doodsoorzakenformulieren, waarmee het CBS in 2004 is gestart en waardoor de doodsoorzakenverklaringen voor onderzoekers toegankelijker worden gemaakt. Het totale project beslaat een periode van 53 jaar (1950–2002) en betreft het digitaliseren van circa zes miljoen formulieren.

Efficiënter

De responsresultaten van de persoonsenquêtes waren in 2004 aanmerkelijk hoger dan in 2003; de responsstijging is in 2004 ruim boven de geplande verhoging van 1 procent uitgekomen. De maatregelen die het CBS heeft ingevoerd ter verbetering van de respons lijken daarmee een structureel effect te hebben gekregen. Zoals hiervoor al is gebleken heeft het CBS in 2004 door het gebruik van registers en andere administratieve bronnen een bijdrage geleverd aan een doelmatige statistiekproductie, het verminderen van administratieve lastendruk en het verkleinen van vertekeningen veroorzaakt door non-respons. Met het oog op het vergroten van de doelmatigheid van de waarneming is in 2004 in Heerlen een CBS-breed

Respons Enquête Beroepsbevolking

Prestatie-indicator

→ Een voldoende respons
Respons bij persoonsenquêtes

Streefwaarde

→ 58%

Realisatie

→ 60,1%

Contact Center gerealiseerd voor alle inkomende en uitgaande contacten. Hiermee is voor de berichtgevers een eind gekomen aan de verwarrende situatie met verschillende, los van elkaar opererende helpdesks. Alle telefonische interviews bij personen, huishoudens, bedrijven en instellingen verlopen daarom op dit moment via één *callcenter*. Dit telefonisch informatiecentrum draagt ook zorg voor het telefonisch rappelleren van berichtgevers voor een deel van de CBS-enquêtes. In 2005 verzorgt dit centrum het rappelleren voor alle enquêtes. Daarnaast is er vanuit rendementsoverwegingen één centrale helpdesk gecreëerd voor alle CBS-berichtgevers. Op basis van dezelfde rendementsoverwegingen voor de korte termijn moest geconcludeerd worden, dat de kwartaalstatistiek Banen moeilijk samengesteld kan worden op basis van de Loonbelastingbase van de Belastingdienst. Verdere pogingen werden gestaakt, aangezien op 1 januari 2005 de Wet administratieve lastenverlichting en vereenvoudiging in sociale-verzekeringswetten (WALVIS) zal worden ingevoerd en per 1 januari 2006 de daarmee verbonden Wet financiering sociale verzekeringen. De gegevens die bedrijven volgens deze wet maandelijks aan de Belastingdienst en het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) moeten leveren gaan vanaf 2006 de basis vormen voor de banen- en lonenstatistieken van het CBS. De Enquête Werkgelegenheid en Lonen die het CBS nu uitvoert bij bedrijven en instellingen kan dan komen te vervallen.

Het invoeren van nieuwe, geïntegreerde productiesystemen voor statistieken op het terrein van onderwijs, werkgelegenheid en lonen, sociale zekerheid, ruimte en vastgoed bleek in 2004 complexer dan verwacht. Op basis van een audit door Deloitte op het Programma Implementatie SSB (PROGRIS) is de aanpak van het project op een realistischer niveau gebracht waardoor de voortgang is vertraagd. De accenten zijn vervolgens primair op het aanbrengen van geautomatiseerde koppelingen tussen de verschillende productiesystemen komen te liggen. Bijvoorbeeld actuele informatie over de ontwikkeling van de verdiende lonen in Nederland kan hierdoor pas later worden geleverd dan eerder was aangegeven.

Selectie van gerealiseerde monografieën, periodieken, updates database StatLine

- De Nederlandse Samenleving
- Sociale Monitor
- Gezondheidsmonitor van de bevolking
- Allochtonen in Nederland
- Arbeidsgehandicaptenmonitor
- Bevolkingstrends
- Gemeente op maat
- Jaarboek Onderwijs in cijfers
- Jeugd in Nederland
- Kerncijfers wijken en buurten
- Regionale Kerncijfers Nederland
- Sociaal-economische trends

Statistieken over het bedrijfsleven

In 2004 konden alle reguliere statistieken worden opgeleverd, zij het niet altijd op het geplande tijdstip. Vertragingen werden veroorzaakt doordat de benodigde verwerkingsprogrammatuur niet op tijd beschikbaar was en door problemen rond de methodologie en de uitkomsten van de korte termijnstatistieken. Deze problemen zijn inmiddels opgelost.

Bij de korte termijnstatistieken wordt een steeds groter gedeelte elektronisch waargenomen. In 2004 steeg het percentage elektronische waarneming voor de maandstatistieken van 35 procent in januari naar 46 procent in november. Bij de kwartaalstatistieken is een vergelijkbare ontwikkeling zichtbaar: 30 procent in het eerste kwartaal, 43 procent in het derde kwartaal. Deze toename is toe te schrijven aan een actieve benadering van bedrijven, waarbij wordt gevraagd de gegevens elektronisch te gaan aanleveren.

Elektronische aanlevering heeft als doel de administratieve lastendruk voor de berichtgevers substantieel te verlagen en de verwerking door het CBS te vergemak-

Vermindering enquêtedruk

Prestatie-indicator

- Vermindering van administratieve lastendruk
- Totale lasten bedrijfsleven

Streefwaarde

- 15% verlaging in 2007 ten opzichte van 2002

Realisatie

- 11% verlaging in 2003 ten opzichte van 2002 (De meting vindt één keer per jaar plaats over het voorafgaande jaar; in 2005 wordt over 2004 gerapporteerd.)

kelijken. Het CBS is verder verplicht zoveel mogelijk gegevens te benutten die reeds in administratieve systemen bij de overheid zijn opgeslagen. Ook hierdoor kan de lasten- of enquêtedruk verder verminderen. Zo zal door intensivering van het gebruik van secundaire bronnen de papieren waarneming bij de bedrijfsjaarenquêtes in 2005 met minimaal 20 procent teruglopen. Overigens is de enquêtedruk van het CBS op het bedrijfsleven tussen 1994 en 2003 met ruim 70 procent afgenomen. Geen andere organisatie binnen de overheid heeft een dergelijke reductie weten te bereiken. Door deze ontwikkeling is het CBS inmiddels een van de zeer kleine spelers in het veld van administratieve lasten: € 21 miljoen op een nationaal totaal van zo'n € 16 miljard.

De natuurstatistieken van het CBS dreigden in 2004 te vervallen. Mede naar aanleiding van Kamervragen verklaarden de Ministeries van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit en van Economische Zaken zich in september echter bereid elk de helft van de kosten voor deze statistieken op zich te nemen. Zoals in het antwoord op vragen uit de Tweede Kamer werd aangegeven 'blijven de natuurstatistieken daarmee duurzaam bij het CBS gehandhaafd'.

Evenwichtiger

In 2004 is meer statistische informatie beschikbaar gekomen over de oprichtingen en opheffingen van bedrijven. Hiermee kan een beter beeld worden geschetst van de invloed van de dynamiek in het bedrijfsleven op de economische groei. Verder zijn in 2004 voorbereidingen getroffen voor een kwartaalenquête naar de financiële positie van ondernemingen. Deze enquête start in het eerste kwartaal van 2005. Op landbouwgebied is met ingang van 2004 de statistiek Rooiing en aanplant gestopt. Ook de statistiek Koop- en pachtprizen van landbouwgrond is beëindigd. Verder is het voor 2004 aangekondigde strategisch project Landbouw uitgesteld tot 2005.

Daartegenover staat een aantal nieuwe producten. Zo heeft het CBS in oktober 2004 voor het eerst zelfstandig het jaarrapport over de duurzame energie in Nederland gepubliceerd. Dat gebeurt op basis van volledige eigen waarneming – sinds begin 2004 – en in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken.

De waarneming van de omzetontwikkeling in de dienstensector is met dertien nieuwe branches uitgebreid. Vanaf het eerste kwartaal 2005 zullen cijfers over deze branches gepubliceerd worden.

Op het terrein van rechtsbescherming en veiligheid is in 2004 overleg gevoerd met het Concern Informatiemanagement Politie (CIP) over een herziening van de aanlevering van gegevens voor de politiestatistiek. Het doel daarvan is kwaliteitsverbetering en uitbreiding van de gegevens over verdachten. De reguliere levering zal in het najaar van 2005 van start gaan.

Ook op het gebied van aanbod en gebruik van ziekenhuiszorg worden uitgebreide nieuwe statistieken ontwikkeld. Dat gebeurt op basis van de Landelijke Medische Registratie en in samenwerking met het RIVM, de Erasmus Universiteit Rotterdam en Prismant. Als voorproefje zijn vanaf begin 2004 al enkele deelresultaten gepresenteerd.

Op het gebied van toerisme en recreatie is in april 2004 een proefproject over satellietrekeningen voor het toerisme afgerond. Deze methode voor het maken van satellietrekeningen is internationaal aanbevolen en sluit aan op het systeem van Nationale Rekeningen. De satellietrekeningen voor het toerisme zullen nu als een reguliere statistiek worden geproduceerd. Het project wordt ondersteund door de Europese Unie en het Ministerie van Economische Zaken.

In een ander samenwerkingsverband – met het Nederlands Bureau voor Toerisme en Congressen – is het CBS in 2004 gestart met het onderzoek Inkomend Toerisme. Daarbij worden buitenlanders die in Nederlandse logiesaccommodaties overnachten geënquêteerd. Zo wordt onder meer een beeld verkregen van de economische betekenis van het inkomend toerisme.

Binnen de statistieken van de internationale handel is in 2004 speciale aandacht besteed aan het verschijnsel asymmetrieën. Asymmetrieën in geregistreerde handelsstromen ontstaan als er verschillen optreden in de waarneming tussen landen. Er is daarom een project gestart waarin wordt onderzocht hoe de Nederlandse asymmetrieën met belangrijke handelspartners kunnen worden verminderd en voorkomen. Verder zijn er in 2004 op het gebied van de internationale handel voor het eerst gegevens over de ontwikkeling van de wederuitvoer gepubliceerd.

De statistieken Kapitaalgoederenvoorraad en Voortgang grond-, weg- en waterbouw (GWW) zijn in 2004 beëindigd. De innovatie-enquête en de enquête ICT-gebruik bedrijven zijn in omvang teruggebracht. De enquête ICT-gebruik voldoet ook in afgeslankte vorm nog wel aan de vereisten van de desbetreffende EU-verordening.

Op het gebied van de statistieken over wetenschap en technologie is in 2004 veel onderzoek gedaan. Zo zijn onderzoeken gestart naar het inschatten van de omvang van de R&D-uitgaven in het lopende jaar op basis van per enquête verkregen verwachtingen, naar de toepassing van *e-business* door bedrijven en naar zogenaamde niet-technologische innovaties.

In samenwerking met enkele universiteiten is onderzoek verricht naar de invloed van ICT op bedrijfsprocessen en de concurrentiepositie van bedrijven. Deze onderzoeken moeten in 2005 resultaat opleveren.

Het CBS is gereed voor de Europese Verordening Afvalstoffenstatistieken; aan de vraag over het eerste referentiejaar (2004) kan in voldoende mate worden voldaan. Ook de herbezinning op de wijze waarop milieukosten in beeld worden gebracht, is vrijwel afgerond. Met ingang van het verslagjaar 2003 zullen de 'internationale milieukosten' als aparte sector worden gepresenteerd. Daarnaast zullen enige kleinere aanpassingen worden doorgevoerd. Aan de *Structural Indicators* van de EU, die de voortgang moeten volgen van het Lissabonproces, wordt met ingang van 2005 de *Farmland Bird Population Index* toegevoegd. De indicator wordt gehanteerd als een eerste benadering van de ontwikkelingen op het gebied van biodiversiteit. Bij de totstandkoming van deze indicator heeft het CBS een belangrijke rol gespeeld.

Respons Enquête Internationale Handel

Prestatie-indicator

→ Een voldoende respons
Respons bij bedrijfsenquêtes

Streefwaarde

→ 65%

Realisatie

→ 69,4%

Sneller en toegankelijker

Op een aantal gebieden zijn de resultaten sneller dan in het verleden samengesteld. De resultaten uit de jaarstatistiek van de Financiën van Ondernemingen zijn ruim twee maanden eerder beschikbaar gesteld dan voorgaande jaren. Verder zijn de achterstanden bij de publicatie van cijfers over de maandomzet in de detailhandel in 2004 ingelopen. De publicatietermijn is van twaalf weken teruggebracht tot zes weken. Zo ook is de publicatietermijn van de maandstatistiek bouwnijverheid teruggebracht van circa zes maanden naar zes weken. De kwartaalstatistiek groothandel heeft een versnelling ondergaan van twaalf maanden naar vier maanden. Ook de beoogde versnelling van de vaststelling van definitieve cijfers over water- en luchtverontreiniging, mestproductie en mineralenbalansen werd in 2004 gerealiseerd. De gegevens over 2002 waren in maart beschikbaar. Geheel volgens planning konden de gegevens door het Milieu- en Natuurplanbureau worden gebruikt voor de evaluatie van het milieubeleid in de Milieubalans die in mei werd gepresenteerd. Op het gebied van de internationale handel werden in 2004 iedere maand snelle, hoog geaggregeerde macrocijfers binnen circa 40 dagen beschikbaar gesteld aan de Europese Centrale Bank (ECB), De Nederlandsche Bank en Eurostat. Er wordt bezien in hoeverre verdere versnellingen mogelijk zijn.

De *Industriemonitor* is omgevormd tot een digitale informatiebron waarin de laatste ontwikkelingen over de industrie met een hogere frequentie en tevens sneller dan voorheen worden gepubliceerd.

Efficiënter

Voor de eerste keer zijn klantenbestanden van energiebedrijven gebruikt voor de statistiek van het energieverbruik. Daarvoor zijn in 2004 bij energiebedrijven de gegevens van in totaal ruim twee miljoen elektriciteitsverbruikers en bijna twee miljoen gasverbruikers over 2003 opgevraagd en ontvangen. De eerste publicabele uitkomsten komen in de loop van 2005 beschikbaar.

Bij de statistieken van verkeer en vervoer is het vooral digitalisering wat de klok slaat. Voor het wegvervoer is een nieuwe elektronische vragenlijst ontwikkeld, waardoor berichtgevers hun opgaven digitaal kunnen aanleveren. Hetzelfde geldt in de nabije toekomst voor de zeevaartstatistieken die momenteel nog geheel via data-entry van douanedocumenten worden geproduceerd. Data-entry-werk zal ook verdwijnen bij de Containerstatistiek. Daarvoor heeft het gemeentelijk Havenbedrijf Rotterdam in 2004 voor de Vereniging van Rotterdamsche Cargadoors een digitale vragenlijst ontwikkeld. Het CBS heeft aan de ontwikkeling van deze vragenlijst een inhoudelijke bijdrage geleverd. Deze elektronische vragenlijst moet in 2005 de papieren vragenlijst voor de Containerstatistiek vervangen.

In 2004 is ook op het gebied van gezondheid, welzijn en recreatie veel aandacht geschonken aan het beschikbaar krijgen van secundaire data en het vastleggen van dataleveringen in convenanten. Daarnaast is in 2004 voor een groot deel van de bronstatistieken in de zorg een standaardisatieslag doorgevoerd in het verwerkingsproces. Verder is er voor gebruik binnen de Nationale rekeningen een nieuwe

methode ontworpen om de ontwikkeling van de kosten van de ziekenhuiszorg in Nederland te splitsen in een volume- én een prijsontwikkeling.

Op het gebied van rechtsbescherming en veiligheid is in 2004 gebleken dat het Geïntegreerd Meldkamersysteem (GMS) informatie kan leveren voor de brandweerstatistieken, zij het dat de architectuur van dit systeem is verouderd. Dit wordt daarom eerst opnieuw opgezet. Daarna gaat het CBS daadwerkelijk via een *interface* van het GMS gebruik maken.

Van de respondenten van de statistiek van de internationale handel in goederen deed in 2004 84 procent opgave via elektronische media. In 2003 was dat nog 69 procent. De toename van deze elektronische respons kan worden toegeschreven aan de eenduidige en heldere berichtgeverscommunicatie, een aangepaste rappelstrategie en het softwarepakket CBS-IRIS dat jaarlijks aan alle berichtgevers ter beschikking wordt gesteld.

Op Europees niveau is wetgeving afgerond die de drempel waarboven berichtgevers verplicht zijn aangifte te doen, verhoogt van € 225 duizend naar € 400 duizend. Voor 5 à 7 duizend berichtgevers vervalt daarmee begin 2005 de verplichting, waardoor hun lastendruk wordt teruggebracht.

Statistieken over de Economie

Het CBS maakt voor het beschrijven van de economische situatie in Nederland een veelheid aan statistieken. De kracht van het CBS is dat het daarbij gebruik maakt van een geïntegreerd systeem waarin deze afzonderlijke statistieken in hun onderlinge samenhang kunnen worden geanalyseerd en gepresenteerd. Zo verstrekt het CBS op jaarbasis een gedetailleerde en geïntegreerde beschrijving van de gehele economie in *De Nederlandse Economie*, waarvan in 2004 wederom een editie is verschenen. Op kwartaal- en maandbasis is de beschrijving, zoals in de kwartaalpublicatie *De Nederlandse Conjunctuur*, wat globaler en gericht op bijvoorbeeld recente conjuncturele ontwikkelingen. De meest recente uitkomsten van CBS-onderzoek staan beschreven in de vele persberichten, waarvan er een groot aantal betrekking had op de economie.

Deze periodieke publicaties konden verschijnen ondanks de budgetrestricties, de noodzakelijke investeringen in nieuwbouw van het statistiekprogramma en de versobering op onderdelen van het statistische programma.

Daarnaast zijn door de ontwikkeling van nieuwe statistieken verschillende maatschappelijke thema's beter en vollediger in beeld gebracht. Dat geldt bijvoorbeeld op het gebied van de vergrijzing, waar door vernieuwing van statistieken voortaan meer duidelijkheid kan worden verschaft over de pensioenaanspraken van huishoudens en de verplichtingen van pensioenfondsen. Maar er is nog meer voorbereid, gestart en vernieuwd, wat blijkt uit een meer gedetailleerd overzicht.

Selectie van gerealiseerde monografieën, periodieken, actualisering databank

- Brandweerstatistiek
- Criminaliteit en rechtshandhaving
- De digitale economie
- Duurzame energie in Nederland
- Industriemonitor
- Jaarboek Thuiszorg
- Kennis en economie
- Kerncijfers Groothandel
- Kwartaalbericht Detailhandel
- Land- en tuinbouwcijfers
- Monitor mineralen en mestwetgeving
- Natuurcompendium
- Rechtspraak in Nederland
- Toerisme en recreatie in cijfers
- Toerisme in Nederland - het gebruik van logiesaccommodaties
- Zorgrekeningen

In 2004 is gestart met een nieuwe efficiënte vorm van informatievoorziening door de decentrale overheden aan het CBS. Deze nieuwe vorm is door het Ministerie van Binnenlandse Zaken in samenwerking met het CBS ontwikkeld. De overheden moeten op kwartaalbasis rapporteren, waarbij 2004 beschouwd is als een overgangsjaar. Hoewel aan de informatievoorziening nog veel te verbeteren valt, is de respons elk kwartaal beter, zowel in kwantiteit als in kwaliteit.

In 2004 is een begin gemaakt met het uitbreiden van de informatievoorziening over vergrijzing. Dit is één van de speerpunten in het meerjarenprogramma van het CBS. Het onderzoek naar AOW-aanspraken (de eerste pensioenpijler) is opgestart en moet in 2005 uitkomsten geven.

De geïntegreerde beschrijving van de Nederlandse economie vindt plaats in het kader van de Nationale rekeningen. Deze Nationale rekeningen worden periodiek geijkt op nieuwe bronnen en in lijn gebracht met nieuwe internationale afspraken. Het is onmogelijk om dit jaarlijks te doen, omdat dat ten koste zou gaan van de volgtijdelijke vergelijkbaarheid van de cijfers. Daarom is een revisiestrategie ontwikkeld. In Europees verband wordt gesproken over een Europese vijfjaarlijkse revisiestrategie, te beginnen met het verslagjaar 2005, maar dat ligt nu nog niet vast. Nederland heeft, in afwachting van deze strategie, besloten om de revisie voor het jaar 2001 uit te voeren. Het jaar 2004 heeft in het teken gestaan van voorbereidingen op deze revisie. Afronding van de werkzaamheden en publicatie van de uitkomsten zal plaatsvinden in 2005. De revisie hangt vooral samen met de aansluiting op aangepaste bronstatistieken. Tegelijkertijd met de resultaten van de revisie over 2001 zullen ook nieuwe gegevens worden gepresenteerd over de jaren 2002 tot en met 2004.

Voor de ontwikkeling van de kwartaalsectorrekeningen zijn nagenoeg alle mijlpalen in 2004 gehaald. Deze werkzaamheden werden uitgevoerd vanwege de voorbereidingen van een verordening die hoge eisen stelt aan tijdigheid (90 dagen). Door het openstaan van vacatures heeft er een prioritering van werkzaamheden plaatsgevonden, waardoor voorrang is gegeven aan het halen van de mijlpalen en het beschrijven van werkprocessen. Onderzoek naar nieuwe methoden heeft tijdelijk een lagere prioriteit gekregen.

In 2004 is gestart met verdere uitbreiding van de NAMEA, de milieumodule bij Nationale rekeningen, waarbij de conceptversie van de bronnendatabase is voltooid. Verder is er een nieuwe indeling van huishoudens in de *Social Accounting Matrix* (SAM) gekomen en is een verdere uitwerking gemaakt van gegevens over Structurele indicatoren in samenhang met arbeidsrekeningen en SESAME (*System of Economic and Social Accounting Matrices including Extensions*).

De cyclus van de ramingen in het kader van de Nationale rekeningen is gemoderniseerd. Dat betekent dat de kwartaalramingen van de economische groei nu volledig aansluiten op de jaarramingen. De belangrijkste elementen van deze nieuwe cyclus vormen de kortlopende kwartaalramingen, waaruit de eerste jaarraming als de som van 4 kwartalen wordt geteld en de structuurraming van het definitieve jaar. Wegens capaciteitsproblemen is het echter nog niet gelukt om de automati-

seringssystemen van de kwartaal- en jaarramingen volledig te synchroniseren. Het aantal keren dat de afwijking tussen de eerste raming van het kwartaalcijfer over de economische groei en het uiteindelijke, definitieve cijfer groter is dan $\pm 0,5$ procent geldt als prestatie-indicator voor de validiteit van de output. Bij de kwartaalcijfers over 2001, waarvoor de definitieve ramingen in 2004 beschikbaar kwamen, was die afwijking bij één van de vier kwartaalcijfers groter hetgeen direct tot gevolg heeft dat de doelstelling niet is gerealiseerd. Voor 2005 zal de streefwaarde voor deze indicator beter worden geformuleerd.

Sneller en efficiënter

Bij de conjunctuurstatistiek en de Nationale rekeningen is onderzoek gedaan naar de betrouwbaarheid van de cijfers bij versnelling van de ramingen. Over zo'n versnelling bij de korte termijnstatistiek van de Industrie is een rapport verschenen. In dit rapport staan de mogelijkheden tot verbetering beschreven van de kwaliteit van de maandstatistiek van de industriële omzet, in termen van snelheid en nauwkeurigheid. Daarnaast zijn er studiemiddagen over het versnellen van korte termijnstatistiek geweest.

Door een beperkte capaciteit hebben werkzaamheden aan onder meer de flash-raming van het BBP een kleine vertraging opgelopen, die in de loop van 2005 wordt ingelopen.

Om aan de nieuwe STS-verordening te voldoen zijn onderzoeken om versnellings- en vernieuwingen te bereiken in gang gezet. Dit betreffen onder andere onderzoeken naar het verbreden van het pakket van dienstenprijzen en onderzoek om de omzetstatistiek van de dienstverlening van kwartaalcijfers naar maandcijfers te krijgen. In samenwerking met Eurostat en de Europese lidstaten zijn zogenaamde European Schemes ontwikkeld om variabelen zo efficiënt mogelijk te gaan samenstellen, waaronder de ontwikkeling van industriële importprijzen van buiten de Eurozone.

Bij de maandelijkse consumptie-index zijn in de loop van 2004 zogenaamde koopdaggecorrigeerde consumptiecijfers gepubliceerd. Verschillen in het maandelijkse koopdagpatroon maakten het moeilijk om de maandcijfers van de consumptie onderling te vergelijken. De maandcijfers zijn met de introductie van de koopdaggecorrigeerde cijfers nu sneller en beter te interpreteren.

In 2004 is op verzoek van de Europese Commissie meegedaan aan een arbeidsmarkt-enquête. Deze enquête – die niet in het jaarplan 2004 was opgenomen – werd gehouden onder de deelnemers van de Conjunctuurtent industrie.

De waarneming van prijzen voor de consumentenprijsindex is met ingang van november 2004 gespreid over de eerste drie volle werkweken van de maand. Tot dan toe was de prijswaarneming vrijwel helemaal geconcentreerd op een donderdag rond het midden van de maand. De doorgevoerde spreiding leidt tot kwaliteitsverbetering van deze statistiek en tot een efficiëntere inzet van het korps interviewers. In de loop van 2004 is begonnen met onderzoek dat de komende jaren zal leiden tot de geleidelijke introductie van een redesign van de consumentenprijsindex dat de gevolgen van de toegenomen dynamiek op de

Validiteit Groeiramingen

Prestatie-indicator

- Validiteit
Afwijking van voorlopige t.o.v. definitieve cijfers

Streefwaarde

- Economische groei: in minder dan 20 procent een afwijking van meer dan $\pm 0,5$ procentpunt

Realisatie

- 25%
(Het verschil tussen de flash-raming en het definitieve cijfer van de kwartaalcijfers over de economische groei was één keer groter dan $\pm 0,5$ procent)

consumentenmarkten, zoals veelvuldige substitutie tussen verkoopkanalen en tussen producten, beter zal weerspiegelen. Daarnaast is een nieuw productiesysteem voor de verwerking van scannerdata gebouwd, dat in het eerste kwartaal van 2005 zal worden geïmplementeerd.

In het voorjaar is het basisjaar van de producentenprijsindices voor de industrie verlegd van 1995 naar 2000. Van die gelegenheid is gebruik gemaakt om naast de basisverlegging (sec) diverse inhoudelijke en logistieke verbeteringen door te voeren waardoor de kwaliteit van deze statistiek aanzienlijk is verbeterd. In het kader van verbetering en completering van de prijsindices voor de bouwrijverheid heeft het CBS een internationale workshop georganiseerd over de burgerlijke en utiliteitsbouw. In de loop van 2004 is de waarneming gestart voor dienstenprijsindices voor vier branches, waaronder voor accountancy en juridische dienstverlening. Door problemen met het automatiseringssysteem is de reguliere publicatie van de resultaten daarvan uitgesteld naar 2005.

Vanwege het grote aantal projecten en de beperkte capaciteit moest de uitvoering van enkele projecten wat naar achteren worden geschoven. Dat geldt onder andere voor de voorgenomen uitbreiding van het stelsel van prijsindexcijfers voor energie en de basisverlegging van de reisenquête.

De ontwikkeling van nieuwe volume-indicatoren voor de diensten heeft wat vertraging opgelopen. Er is onderzoek gedaan naar verbeterde volume-indicatoren van bibliotheekdiensten, een deel van het bankwezen en het hoger onderwijs.

Validiteit Consumentenprijsindex

Prestatie-indicator

- Validiteit
Afwijking van voorlopige t.o.v.
definitieve cijfers

Streefwaarde

- CPI: In minder dan 5% een afwijking
van meer dan $\pm 0,2\%$

Realisatie

- Er heeft geen afwijking
plaatsgevonden

Selectie van gerealiseerde monografieën, periodiek en actualisering databank

- De Nederlandse Conjunctuur
- De Nederlandse Economie
- Nationale Rekeningen
- Het Elektronisch Conjunctuurbericht

Het Centraal Planbureau is grootverbruiker van CBS-statistieken. Voorspellingen voor de economische ontwikkeling en analyses van beleidsvoorstellen kun je alleen maken als je over goede historische cijfers beschikt. Dat betreft niet alleen de tijdreeksen uit de Nationale Rekeningen, maar ook microbestanden zoals het Inkomens Panel Onderzoek waarmee (detail)ramingen voor belastingen en premies beter kunnen worden onderbouwd.

CBS-cijfers zijn over het algemeen betrouwbaar en meestal onderling consistent. Al blijft er altijd wat te wensen over, bijvoorbeeld een betere aansluiting van de cijfers over de wederuitvoer tussen de handelsstatistieken en de Nationale Rekeningen.

Betrouwbaar en meestal onderling consistent

ROCUS VAN OPSTAL, SECTORHOOFD CONJUNCTUUR EN COLLECTIEVE SECTOR VAN HET CENTRAAL PLANBUREAU

Voor de ontwikkelingen op het terrein van de statistiek in internationaal verband was 2004 wederom een belangrijk jaar. Enerzijds voltrokken zich in Europa enkele belangrijke gebeurtenissen – de verkiezingen voor het Europese Parlement, de installatie van de nieuwe Europese Commissie en de uitbreiding van de Unie met tien lidstaten – anderzijds bepaalde de nasleep van de financiële fraude bij Eurostat deels de agenda. In de tweede helft van 2004 werd een nieuwe organisatiestructuur voor Eurostat vastgesteld en werden nieuwe directeuren benoemd. Pieter Everaers, voorheen CBS-directeur sociale statistiek, werd benoemd op de directeurspost External Relations Statistics.

EMU-statistiek

Door de openbaring van het feit dat de Griekse statistieken over het begrotingstekort jarenlang op een te laag niveau waren gepubliceerd, waardoor Griekenland niet bleek te voldoen aan de EMU-criteria, laaide de discussie over de kwaliteit en de onafhankelijkheid van de statistiek weer op. Vooral in de ECOFIN Raad, de vergadering van ministers van Financiën van de EU, werd aangedrongen op maatregelen ter voorkoming van dit soort misstanden. Deze maatregelen voorzien in meer controlemogelijkheden van Eurostat en versterking van de onafhankelijkheid van de nationale statistiekbureaus. Op 22 december 2004 heeft de Europese Commissie een aantal maatregelen van deze strekking voorgesteld. Begin 2005 neemt de ECOFIN Raad hierover een besluit.

Nederlands voorzitterschap van de Europese Unie

In de tweede helft van 2004 bekleedde Nederland het EU-voorzitterschap. Het CBS voerde in deze periode het voorzitterschap van de Raadswerkgroep Statistiek. Het CBS heeft dat voorzitterschap ondermeer benut voor een discussie over een bredere invulling van de taak van de raadswerkgroep. Deze werkgroep zou zich niet alleen met voorstellen voor regelgeving moeten bezig houden, maar ook met ontwikkelingen van het statistische gedeelte van actuele (beleids)thema's. Deze discussie vond plaats aan de hand van bespreking van de indicatoren voor het Lissabonproces¹, en de behoefte aan statistiek over criminaliteitspreventie.

Vlak voor de EU-voorjaarsstop 2004 publiceerde het CBS *Nederland langs de Europese meetlat*, een brochure waarin de positie van Nederland wordt vergeleken met de andere vijftien EU-landen en de (toen nog) kandidaatlanden. In verband met het Nederlandse EU-voorzitterschap heeft het Ministerie van Buitenlandse Zaken 10 duizend exemplaren van het boekje verspreid.

¹ De EU stelt zich ten doel om in 2010 de meest concurrerende en dynamische kenniseconomie in de wereld te zijn, in staat tot duurzame economische groei, met meer en betere banen en een hechtere sociale samenhang. Om te kunnen beoordelen of Europa zich in positieve zin in de richting van deze doelstelling ontwikkelt zijn 42 indicatoren afgesproken. De Europese Raad beoordeelt aan de hand van deze indicatoren jaarlijks de voortgang en stelt eventueel het beleid bij.

De internationale strategie van het CBS

De internationale strategie van het CBS richt zich op het bijdragen aan het samenstellen van relevante, tijdige en kwalitatief hoogwaardige statistische informatie op internationaal niveau. Het CBS wil daarnaast op internationaal vlak leidend zijn in innovatie. In 2004 is op diverse manieren invulling gegeven aan deze strategie. Zo is het CBS veelal de initiator geweest van het voorstellen van vernieuwingen in het Europees Statistisch Systeem, is er een systeem voor herprioritering van het werkprogramma uitgewerkt en heeft een werkgroep een herziening van de Europese statistiekwet uitgewerkt en een opzet gemaakt voor een Europese gedragscode. Ook zijn voorstellen gedaan voor het instellen van *Centers of Expertise*.

Hoe presteert het CBS?

Niet alleen de ontplooiing van internationale activiteiten is van belang. Het is evenzeer gewenst om de eigen prestaties in internationale context te meten. Het leveren van tijdige informatie aan internationale organisaties is daarvoor een belangrijke indicator; deze tijdigheid is één van de stuurvariabelen in het jaarplan. Het CBS meet sinds 2002 of de gegevensleveranties aan Eurostat tijdig verlopen. Ultimo 2004 moesten 323 verschillende datasets periodiek (per maand, kwartaal, jaar of anderszins) aan Eurostat zijn geleverd, in totaal ongeveer 650 dataleveringen op jaarbasis. Het percentage tijdige leveringen is sinds 2003 met 10 procent toegenomen tot 90 procent, waarmee ruimschoots aan de doelstelling is voldaan.

Tijdige levering aan Eurostat

Prestatie-indicator

- Een tijdige aanlevering van statistieken
Percentage tijdige leveringen aan Eurostat

Streefwaarde

- Groei van 1% per jaar uitgaande van 80% in 2003

Realisatie

- Groei van 10% in 2004 uitgaande van 80% in 2003

‘In 2004 heeft het Wetenschappelijk Onderzoek en Documentatie Centrum (WODC) op basis van het Sociaal Statistisch Bestand (SSB) van het CBS een begin gemaakt met de ontwikkeling van een Integratiekaart. De Integratiekaart is een instrument waarmee veranderingen door de tijd in de maatschappelijke participatie van verschillende groepen allochtonen in beeld worden gebracht. Het onderzoeksbestand maakt het mogelijk niet alleen de positie van de klassieke migrantengroepen te beschrijven, maar ook van kleinere relatief nieuwe groepen. Het grootste voordeel van het SSB is echter dat het goed bruikbaar is voor longitudinaal onderzoek’.

25

De Integratiekaart

ANNETTE VAN RIJN, WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEKER BIJ DE AFDELING ASIEL, MIGRATIE, INTEGRATIE EN INTERNATIONALE AANGELEGENHEDEN, WODC

Het aantal departementen dat gebruik maakt van de diensten van het Centrum voor Beleidsstatistiek is in 2004 gegroeid. De omvang van het Centrum is in 2004 vergroot van acht arbeidsplaatsen in januari 2004 naar elf aan het eind van het jaar.

Studies/rapporten Centrum voor Beleidsstatistiek

- Raad voor Werk en Inkomen: *De reïntegratiepopulatie van Nederland* (januari 2004)
- Ministerie van OCW / Stichting Preamsela: *Wie werken als vormgever?* (juli 2004)
- Ministerie van EZ: *Nederlanders zijn minder gaan werken* (augustus 2004)
- Ministerie van OCW: *Inkomens van hoger opgeleiden* (september 2004)
- Ministerie van SZW: *Voorlopige uitkomsten Sluitende Aanpak 2003* (februari 2004)
- Ministerie van SZW: *Langs de zijlijn, hoe verder? Cijferonderzoek Sluitende Aanpak 2003* (september 2004)

Centrum voor Beleidsstatistiek

In het afgelopen jaar zijn studies uitgevoerd en rapporten geschreven voor onder meer de Raad voor Werk en Inkomen en de Ministeries van Onderwijs Cultuur en Wetenschappen, Economische Zaken en Sociale Zaken en Werkgelegenheid. De resultaten van de studies dienden ter evaluatie van aspecten van het beleid, als basis voor nieuwe beleidsvoorstellen of ter verantwoording aan het parlement van de uitvoering van beleid. De uitkomsten zijn onder meer gepubliceerd op de website van het CBS.

Voor het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zijn de uitslagen van de laatste drie landelijke verkiezingen bijeengebracht en is een procedure ontwikkeld om verschillende varianten van een nieuw kiesstelsel door te rekenen.

Microdata en on-site faciliteiten

Naast de hiervoor genoemde studies heeft het Centrum voor Beleidsstatistiek een omvangrijke dataset gedocumenteerd en geprepareerd voor onderzoek door departementen of door onderzoeksbureaus in opdracht van departementen. Deze bestanden zijn beschikbaar voor *on-site* analyses of analyse in de vorm van *remote execution*. Voor wetenschappelijk onderzoek op microdata van Nederlandse bedrijven functioneert binnen het CBS het Centrum voor Research van Economische Microdata (CEREM). Microbestanden met sociale gegevens voor wetenschappelijk onderzoek worden in hoofdzaak ter beschikking gesteld via het Wetenschappelijk Statistisch Agentschap (WSA), onderdeel van de Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO). Voor onderzoek op microbestanden met sociale data, die vanwege de statistische beveiliging het CBS niet mogen verlaten, zijn net als voor de economische microdata on-site faciliteiten beschikbaar.

In 2004 zijn via het WSA 165 bestanden beschikbaar gesteld aan diverse onderzoeksinstituten, een lichte daling ten opzichte van vorig jaar. Voor 58 externe onderzoeksprojecten werd gebruik gemaakt van de *on-site* faciliteiten of analyse in de vorm van *remote execution*. Daarnaast werden nog enkele kleinere ad-hoc analyses uitgevoerd. Daarmee is de belangstelling voor deze dienstverlening door het CBS licht gestegen.

Het Ministerie van SZW, het Centraal Planbureau en de universiteiten van Rotterdam, Amsterdam en Maastricht hebben de afgelopen jaren het meest gebruik gemaakt van de faciliteiten. Andere regelmatig terugkerende gebruikers zijn het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), SEOR B.V., EIM, het MKB-kenniscentrum en TNO.

Wie een willekeurige krant openslaat treft daarin vast wel een bericht aan met als bron het CBS. In 2004 werden 149 persberichten en 232 webmagazine-artikelen uitgebracht over diverse demografische, sociale en economische onderwerpen. In 2004 werd in 94 procent van alle door het CBS uitgebrachte persberichten een berichtje door het ANP gemaakt. De nieuwsdekking in de landelijke dagbladen kwam uit op 71 procent. Dit is iets minder dan in 2003; het blijft ook achter bij de doelstelling voor 2004 van 81 procent. Voor het eerst werden in 2004 ook de resultaten in 27 regionale dagbladen geregistreerd. De nieuwsdekking in deze bladen bedroeg 54 procent. De tijdigheid van de persberichten is in 2004 sterk gestegen. Oorzaak voor het niet realiseren van de doelstelling voor het dekkingspercentage is vooral de sterke concurrentie met het externe nieuwsaanbod en de daarmee samenhangende strengere selectie van de persberichten door de krantenredacties, waardoor plaatsing van CBS-informatie niet altijd vanzelfsprekend is. Mede gelet op deze afhankelijkheid van nauwelijks te beïnvloeden externe oorzaken, is de streefwaarde voor 2005 bijgesteld.

In 2004 is twee keer een persconferentie georganiseerd. Tijdens deze bijeenkomsten werd door CBS-woordvoerders een toelichting gegeven op de cijfers van de voorlopige raming 2004 en *De Nederlandse Economie 2003*. De CBS-woordvoerders waren in 2004 verder regelmatig te zien en te horen in actualiteitenrubrieken en nieuwsblokken bij de diverse omroepen. Op BNR Nieuwsradio en het NOS Radio 1 Journaal hebben de CBS-woordvoerders regelmatig een toelichting op de cijfers gegeven. Berichten over financieel-economisch nieuws werden op de televisiezender RTL-Z regelmatig door een woordvoerder van een toelichting voorzien. Ook in het NOS Journaal en in het RTL Nieuws werden de persberichten en webmagazine-artikelen regelmatig belicht. De regionale zender RTV West heeft iedere dinsdag een interview uitgezonden met een CBS-woordvoerder naar aanleiding van een onderwerp uit het webmagazine.

In 2004 werd de persdienst van het CBS ruim 3 700 keer benaderd voor informatie. Dat journalisten steeds beter de weg vinden naar het CBS blijkt uit het feit dat

Perscontacten		2003	2004
Aantal uitgebrachte persberichten		177	149
Nieuwsdekking	%	74	71
Aantal vragen van de media		4.091	3.748
Persberichten en publicaties	%	49	41
Vrije nieuwsgaring	%	51	59
Veelbevraagde categorieën			
Mens en maatschappij	%	35	42
Macro-economie, geld en kapitaalmarkt		27	16
Bedrijfsleven		16	13
Arbeid, inkomen en sociale zekerheid		13	22
Overig		9	7

Dekkingspercentage persberichten

Prestatie-indicator

→ Mate van gebruik van eindproducten
Dekkingspercentage van persberichten

Streefwaarde

→ Groei van 1% per jaar uitgaande van 80% in 2003

Realisatie

→ Afname van 9% in 2004 uitgaande van 80% in 2003

Tijdigheid persberichten

Prestatie-indicator

→ Een tijdige aanlevering van statistieken
Percentage tijdige persberichten

Streefwaarde

→ Groei van 1% per jaar uitgaande van 75% in 2003

Realisatie

→ Groei van 16% in 2004 uitgaande van 75% in 2003

de persconferenties die het CBS in 2004 organiseerde goed werden bezocht en uit de berichten in de media die verschenen naar aanleiding van de actualisering van cijfers in StatLine.

CBS-website en StatLine

Punctualiteit StatLine

Prestatie-indicator

→ Een tijdige aanlevering van statistieken
Percentage tijdige publicaties in StatLine

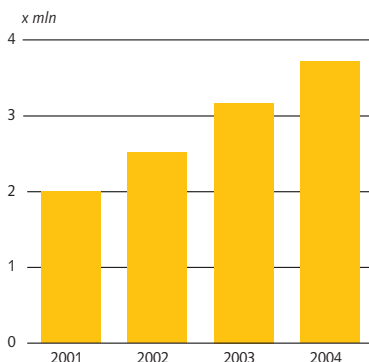
Streefwaarde

→ 100%

Realisatie

→ 86%

Ontwikkeling van het gebruik van de CBS-website

Het gebruik van de website van het CBS (www.cbs.nl) is in 2004 verder toegenomen. In 2004 werd de website in totaal 3,7 miljoen keer bezocht. Daarmee lag het aantal bezoeken 20 procent hoger dan in 2003. Gemiddeld bekeken dagelijks 10 duizend bezoekers de CBS-site. Vaak bezochte pagina's waren: de kerncijfers, bevolkingsteller, het webmagazine, de persberichten, de indexeringsmodule huur-aanpassing en de themapagina's. De inhoud van de website werd in 2004 uitgebreid met onder meer een elektronisch conjunctuurbericht, een animatie van de bevolkingsopbouw 1950–2050 en themapagina's over toerisme, regionale gegevens en de Europese Unie. Ook het gebruik van de CBS-databank StatLine nam in 2004 verder toe. Per dag werd gemiddeld 9 duizend keer een StatLinetabel geraadpleegd tegen 7,5 duizend keer in 2003. In december 2004 bevatte StatLine 1 380 tabellen. In 2003 waren dat er nog 1 110.

Sinds 1 oktober stelt Eurostat zijn statistische gegevens gratis via de website beschikbaar. Het CBS ondersteunt de Nederlandse gebruiker hierbij (European Statistical Data Support/ESDS).

De tijdigheid van publicaties in StatLine is één van de prestatie-indicatoren in het jaarplan. Hoewel StatLine volledig is, blijkt het in de praktijk nog niet mogelijk om de punctualiteit in alle gevallen volledig te garanderen. Een streefwaarde van 100 procent voor deze indicator is daarom ambitieus.

Bibliotheek

In 2004 heeft de bibliotheek naar aanleiding van een adviesrapport van een extern bureau gekozen voor een producten- en dienstenpakket dat beter aansluit op de wensen van de CBS-medewerkers. De toekomstige diensten zijn reeds in een aantal proeven aan de gebruikers aangeboden. Vanaf 2005 is de CBS-bibliotheek niet langer een openbare bibliotheek maar een bedrijfsbibliotheek. Dit besluit is gebaseerd op het feit dat bezoekersaantallen door het gebruik van de website en StatLine al enige jaren teruglopen. Ook bieden steeds meer nationale en internationale zusterorganisaties hun gegevens gratis op internet aan. De bibliotheek blijft op afspraak toegankelijk voor wetenschappelijke onderzoekers.

Infoservice

In 2004 zijn er 46 700 inlichtingen verstrekt, waarvan 18 300 per e-mail, 27 900 telefonisch en 500 per brief of fax. Mede dankzij de verbeterde en uitgebreide CBS-website is het aantal afgehandelde telefonische inlichtingen met 40% afge-

nomen ten opzichte van 2003. Daarentegen zijn de vragen complexer van aard geworden en nam de afhandeling gemiddeld meer tijd in beslag. In de loop van 2004 is een begin gemaakt met het vullen van een zogenaamde *knowledge base*, een systeem om veel voorkomende vragen te voorzien van een standaardantwoord.

Klanttevredenheid

Eén van de prestatie-indicatoren over het gebruik van CBS-cijfers heeft betrekking op de klanttevredenheid. Als maatstaf geldt de uitkomst van een gebruikersonderzoek. Voor 2005 zal zo'n onderzoek worden gehouden, zowel onder berichtgevers van het CBS als onder gebruikers van de CBS-cijfers. In 2004 heeft de CCS zich een oordeel gevormd over de tevredenheid van de klanten door een raadpleging van de leden van de adviesraden. Op basis daarvan is men over het geheel tot een positief oordeel gekomen.

Klanttevredenheid

Prestatie-indicator

- Een hoge mate van klanttevredenheid
Gebruikersonderzoek

Streefwaarde

- Positief oordeel van de CCS op basis van raadpleging van de Commissies van Advies

Realisatie

- Positief oordeel CCS

'Tussen de Nederlandse Gezinsraad en het CBS bestaat al enige jaren een vruchtbare samenwerkingsrelatie, waarin wederzijds gebruikt wordt gemaakt van expertise en gegevens. De afgelopen jaren is verschillende malen gezamenlijk gepubliceerd over onderwerpen die het gezin raken. In 2004 hebben we een succesvol project over de inkomenseffecten als gevolg van gezinsvorming afgerond binnen het strategisch onderzoeksprogramma 'Sociale dynamiek en Arbeidsmarkt'. Voor dit project is gebruik gemaakt van de nieuwe mogelijkheden om longitudinale analyses uit te voeren op het IPO. Op dit moment spitst de samenwerking zich toe op de gegevens uit het Onderzoek Gezinsvorming Jonge Allochtonen van het CBS. In een publicatie die wij op dit moment voorbereiden over allochtone gezinnen in Nederland presenteren we opvallende uitkomsten uit dit onderzoek. We zullen hier ook gezamenlijk met het CBS over publiceren in de 'Bevolkingstrends'. De NGR maakt daarnaast geregeld dankbaar gebruik van de schat aan bevolkingsgegevens die het CBS op StatLine aanbiedt'.

Onderwerpen die het gezin raken

ERNA HOOGHIEFSTRA (RECHTS) EN MARJET VAN ZUIJLEN (LINKS), RESPECTIEVEELIJK DIRECTEUR EN VOORZITTER VAN DE NEDERLANDSE GEZINSRAAD

Eind 2003 is door KPMG een onderzoek uitgevoerd naar de wijze waarop projecten worden uitgevoerd. Op basis van de aanbevelingen ter verbetering van projectmanagement, organisatie, besluitvorming en cultuur is in december 2003 een plan van aanpak opgesteld waarin veertien projecten en acties werden aangekondigd. Deze projecten en acties zijn in 2004 gestart als een CBS-breed programma onder de naam KPMG Actieplan. Eind 2004 is een audit uitgevoerd op de voortgang van het programma. Op basis daarvan zijn afspraken gemaakt voor een verdere professionalisering, onder andere door CBS-brede opleidingen en trainingen.

In de loop van 2004 is tevens een extern onderzoek uitgevoerd naar de inrichting van de ICT-functie en in samenhang daarmee naar de onderzoeks- en ontwikkelingsafdelingen in de statistische divisies. Geconstateerd werd dat voorstellen voor ontwikkelprojecten vanuit de statistische divisies vaak onvoldoende concreet onderbouwd zijn. Met betrekking tot de ontwikkelcapaciteit op het gebied van ICT werd een kwaliteitsprobleem geconstateerd, met name voor de functies van projectleider, systeemarchitect en voor ontwikkelaars met specifieke expertise.

Het beeld dat uit de hiervoor genoemde externe onderzoeken spreekt, werd nog eens bevestigd door enkele interne audits en een audit bij één van de grotere, lopende projecten: PROGRISS. Alles bij elkaar leidt het tot de conclusie dat het projectmanagement en de ICT-functie kwalitatief aanzienlijk moet worden versterkt. De uitkomsten van de audits en onderzoeken vormen de basis voor een upgrading en reorganisatie van de divisie Technologie en methodologie die in het komende jaar wordt uitgevoerd.

Op basis van een verkennend onderzoek naar de ontwikkelingen op de middellange termijn zijn december 2004 vijf CBS-brede projecten gestart. Deze vijf zogenaamde ketenprojecten zijn gericht op de verbetering van de infrastructuur, op de processen zowel bij de dataverzameling als bij de statistische output en op het consistente gebruik van metadata tijdens het gehele verwerkingsproces. Bij enkele van deze projecten ligt het zwaartepunt bij de statistiek of methodologie. Maar alle projecten hebben ook een sterke ICT-component. Het versterken van de ICT-functie is voorwaarde voor het welslagen van deze ketenprojecten.

Infrastructuur

Voor het verzamelen van externe registraties en administraties in welke vorm dan ook, zijn aanpassingen aan de infrastructuur voor datacommunicatie noodzakelijk. De eind 2003 reeds gerealiseerde aanpassingen op dit gebied zijn door TNO op beveiligingsaspecten gecontroleerd. In 2004 werden de voorzieningen verder geconsolideerd en uitgebouwd.

Naast aanpassingen aan de infrastructuur voor datacommunicatie zijn aanvullende voorzieningen nodig voor het opslaan van al die gegevens. In beide wordt al enkele jaren extra geïnvesteerd. De ingrijpende veranderingen op het gebied van

on-line gegevensopslag vroegen uitbreiding waaraan sinds 2002 gestaag wordt gewerkt. Per saldo is de on-line opslagcapaciteit de afgelopen twee jaar meer dan verdubbeld.

Software

Als beleidsuitgangspunt geldt dat software voor niet-statistische processen niet zelf ontwikkeld wordt. Voor software voor het statistische proces moet de *make or buy* keuze expliciet worden gemaakt. Enkele belangrijke investeringen in 2004 betroffen gereedschap voor softwareontwikkeling (RUP), software voor de Info-service (e-Gain), software voor bestandsvergelijking en -koppeling (Trillium) en een systeem voor digitale archivering (Hummingbird DM/RM).

Op beperkte schaal wordt in eigen beheer software ontwikkeld voor uniforme onderdelen van het statistische proces. Door het CBS ontwikkelde software zoals Blaise, StatLine, Argus, Slice en Bascula zijn specifiek voor processen binnen een statistisch bureau, maar generiek wat betreft toepassing per statistiek. Bij Blaise, een softwaresysteem voor het verzamelen en verwerken van enquêtegegevens, is in 2004 vooral het internetdeel sterk verbeterd, daarbij inspeland op de eerder genoemde behoeften met betrekking tot elektronische waarneming.

Voor StatLine-software, waarmee de elektronische databank van het CBS via internet kan worden benaderd, is in 2004 een drastisch herziene versie ontwikkeld die betere coördinatiemogelijkheden biedt. Dit zal uiteindelijke resulteren in meer samenhangende publicatiegegevens. De nieuwe versie wordt in 2005 in productie genomen.

Argus is software voor statistische beveiliging, bedoeld om onthulling van individuele gegevens in microdatabestanden te voorkomen. Deze software speelt een belangrijke rol bij de ontwikkelingen om op uitgebreidere schaal microdata ter beschikking te stellen van externe onderzoekers. Bij het CBS wordt het inmiddels op diverse plaatsen gebruikt, onder meer voor de beveiliging van de WSA-bestanden. De software is tevens ingebracht in het in 2004 succesvol afgesloten Europese project CASC (Vijfde Kaderprogramma van de EU).

Methodologie

Het CBS is bezig met diverse projecten om de lastendruk voor bedrijven te verminderen. Er is in dit kader gewerkt aan het vereenvoudigen van de vragenlijsten voor de Productiestatistiek. Daarvoor is het invulgedrag geanalyseerd en zijn in overleg met vormgevingsdeskundigen nieuwe vragenlijsten ontworpen. Het internet wordt als een belangrijk nieuw medium gezien voor het verzamelen van gegevens bij personen en bedrijven. Het is een snel en relatief goedkoop medium, maar er zijn ook methodologische problemen. Niet iedereen heeft internet en niet iedere internetgebruiker wil aan web-surveys meewerken. Daarom zijn experimenten gestart met dit soort gegevensverzameling.

Wetenschappelijke publicaties

Prestatie-indicator

- Een innovatieve organisatie
Aantal publicaties in gezaghebbende wetenschappelijke tijdschriften

Streefwaarde

- 1 % groei (per jaar)

Realisatie

- 11 publicaties waarvan 1 proefschrift en 10 wetenschappelijke publicaties (2004 is basisjaar; voor 2003 zijn geen gegevens beschikbaar)

Volgens het VIR geborgde processen

Prestatie-indicator

- Een optimale kwaliteitszorg
Percentage geborgde subprocessen

Streefwaarde

- 100% eind 2005

Realisatie

- Eind 2004 is 72% van de CBS-processen VIR-conform beschreven

Er zijn diverse methodologische studies uitgevoerd, gericht op het vergroten van de nauwkeurigheid of de kwaliteit van statistische uitkomsten. Zo is voor de werkloosheidscijfers een model ontwikkeld dat helpt bij het detecteren van cijfers die teveel afwijken als gevolg van te grote onzekerheidsmarges. Voorts is een onderzoek naar het kwantificeren van steekproefonnauwkeurigheid in complexe situaties met succes afgerond en gepresenteerd op een internationaal congres over kwaliteit in Mainz. Onderzoek naar de effecten van non-respons in surveys, waarbij gebruik is gemaakt van informatie uit registers, heeft geleid tot meer inzicht in dit verschijnsel. De uitkomsten kunnen aanleiding geven tot zowel verbeteringen in het veldwerk als het verbeteren van correctiemethoden.

Kwaliteitszorg

In het voorjaar van 2004 heeft het CBS het VIR-project afgerond (VIR staat voor Voorschrift Informatiebeveiliging Rijksdienst). Door middel van procesbeschrijvingen, risicoanalyses en daaruit voortvloeiende (beheers)maatregelen is de continuïteit van processen en informatiesystemen gewaarborgd. Een aantal processen is nog niet volledig geborgd omdat zij op de nominatie staan op korte termijn uit productie te worden genomen, bijvoorbeeld als gevolg van een herontwerp of bezuinigingstaakstelling. De Auditdienst van het Ministerie van Economische Zaken heeft de resultaten van het project positief beoordeeld.

In overleg met de CCS heeft de Directeur-generaal opdracht gegeven een zestal audits uit te voeren en de geconstateerde aanbevelingen in te voeren. Van een viertal audits zijn de rapportages in december 2004 uitgebracht; over de resterende audits zal in 2005 worden gerapporteerd. De auditrapporten zijn onderwerp van overleg met het betrokken management. De plannen van aanpak ter verbetering van de geconstateerde knelpunten zijn in het eerste kwartaal van 2005 opgesteld. Ze zullen ook in het eerste kwartaal worden uitgevoerd.

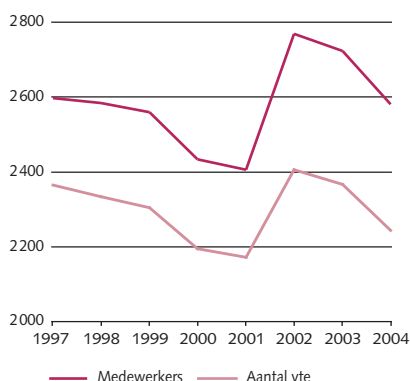
In het kader van de Wet Bescherming Persoonsgegevens (WBP) heeft het CBS in 2004 een functionaris gegevensbescherming aangesteld die adviseert over de zorgvuldige verwerking van persoons- en bedrijfsgegevens en hierop toezicht houdt. Deze functionaris onderhoudt namens het CBS waar nodig contacten met het College Bescherming Persoonsgegevens (CBP).

‘Economen en statistici van De Nederlandsche Bank (DNB) maken dankbaar gebruik van StatLine, de database van het CBS. Onze belangstelling gaat vooral uit naar maatstaven van de inflatie en indicatoren van de economische conjunctuur.

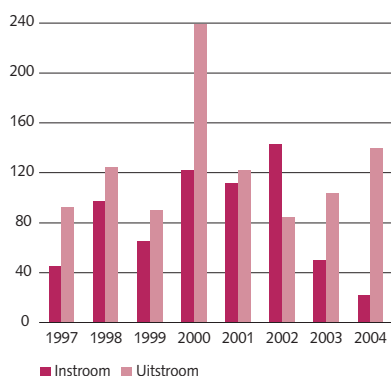
Wij slaan ook veel gegevens op in onze eigen databank om te gebruiken in interne rapporten en economische modelbouw. En DNB leidt veel informatie door naar de databanken van onder meer de ECB en het IMF. De statistici van DNB doen aan ‘upgrading’ van de cijfers: zij voorzien in de behoefte van interne en internationale gebruikers aan lange tijdreeksen. Meer aandacht van het CBS voor het aanbod van lange reeksen zou dan ook zeer welkom zijn voor onze gebruikers’.

Eind 2004 telde het CBS 2 577 medewerkers (2 241 vte). In vergelijking met het jaar daarvoor is er sprake van een forse daling: het aantal medewerkers is met 143 gedaald (122 vte). Deze afname houdt voor een belangrijk deel verband met de initiatieven die zijn ontplooid om de vrijwillige uitstroom te bevorderen. Deze initiatieven waren noodzakelijk om te kunnen voldoen aan de door het kabinet opgelegde bezuinigingstaakstelling.

Personeelsomvang (per 31/12)

In- en uitstroom (in vte's)

Het personeelsbestand

Bij het CBS is er als gevolg van veranderingen in de werkprocessen sprake van een groeiend aandeel hoger opgeleide medewerkers. Deze ontwikkeling komt tot uitdrukking in de verhouding tussen het aantal medewerkers in de lagere schalen, de schalen drie tot en met acht, en het aantal medewerkers in de hogere schalen, negen en hoger. Aan het eind van 2004 zijn bij het CBS 1 005 medewerkers tot en met schaal acht werkzaam (39 procent, eind 2003 nog 41 procent) en 1572 medewerkers in de schalen negen en hoger (61 procent, eind 2003 59 procent).

Enkele andere personele kerncijfers zijn de volgende. Eind 2004 zijn 934 vrouwen bij het CBS werkzaam, 36 procent van het totaal aantal medewerkers. Daarvan vervullen 321 vrouwen een functie, gewaardeerd met schaal negen of hoger. Op het totaal aantal functies in deze schalen is dat ruim twintig procent. Daarmee is dit percentage voor het eerst boven de grens van twintig procent gekomen.

Het percentage deeltijdwerkers is in 2004 gelijk gebleven: 34 procent van de medewerkers werkt in deeltijd. Dit geldt voor dertien procent van de mannen en 71 procent van de vrouwen. De gemiddelde leeftijd van de CBS'ers is eind 2004 toegenomen tot 47,2 jaar. Het jaar daarvoor lag dit gemiddelde nog op 46,6 jaar. De vergrijzing van het personeel zet dus door.

Reorganisatie

In 2003 zijn binnen het CBS drie projecten gestart die ten doel hadden zo goed mogelijk in te spelen op de veranderingen en ontwikkelingen die het CBS de komende jaren te wachten staan: de projecten Herprioritering statistisch programma Verbetering doelmatigheid statistische processen en Doelmatigheid toekomstbegroting. Daarnaast moest invulling worden gegeven aan de bezuinigingen die voortvloeien uit het regeerakkoord (Balkenende I). Dit heeft uiteindelijk geresulteerd in een reorganisatie voor 2004 en 2005 die voor grote delen van het CBS zowel formatieve wijzigingen als personele plaatsingsvraagstukken ten gevolge heeft gehad.

Voor de aanpak van de personele gevolgen hebben de Directeur-generaal en de Ondernemingsraad (OR) in 2004 in nauw overleg zorgvuldige afspraken gemaakt, in het bijzonder over de wijze waarop aan het plaatsingsproces vorm zou worden gegeven. Doelstelling daarbij was om zoveel mogelijk medewerkers in de nieuwe organisatie te plaatsen. Een belangrijk onderdeel van de gemaakte afspraken was

het besluit om drie decentrale Plaatsingsadviescommissies (PAC's) in te stellen, één voor de vestiging Heerlen, één voor de vestiging Voorburg en één voor de veldwerkorganisatie. Deze decentrale PAC's kregen tot taak om aan de divisie-directeuren plaatsingsadviezen uit te brengen voor de medewerkers die niet direct in de nieuwe organisatie geplaatst konden worden. Ook is één centrale PAC ingesteld, die tot taak had om na te gaan op welke wijze divisie-overstijgende plaatsingsmogelijkheden geoptimaliseerd konden worden.

Tevens is in overleg met de medezeggenschap een Sociaal Plan CBS 2004–2008 opgesteld. In dit Sociaal Plan staat centraal dat het CBS zich tot het uiterste zal inspannen om medewerkers op een goede, respectvolle en financieel verantwoorde manier van werk naar werk te begeleiden en dat medewerkers zich in redelijkheid bij die inspanningen flexibel zullen opstellen. Doel is om gedwongen ontslagen zoveel mogelijk te voorkomen. Het Sociaal Plan beschrijft de procedure en de rechten en plichten van medewerkers die niet (direct) geplaatst kunnen worden in de nieuwe organisatie en daarom als herplaatsingskandidaat zijn aangewezen. Er is in dit verband een scala aan maatregelen ontworpen. Deze maatregelen zijn er op gericht om de uitstroom te stimuleren, mogelijke belemmeringen bij het vinden van ander werk weg te nemen en de kans op ander werk te vergroten. Eén van deze maatregelen is het aanbieden van een individuele FPU⁺-voorziening, de zogenaamde Remkesregeling. In totaal zullen 149 medewerkers, in de tijd gefaseerd tot december 2005, van deze mogelijkheid gebruik maken.

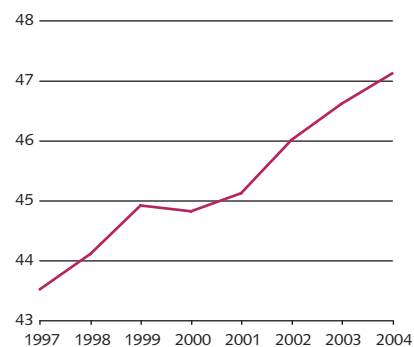
De reorganisatie in het afgelopen jaar heeft betrekking gehad op een kleine 1 900 medewerkers. Op 15 november 2004, de datum waarop de reorganisatie formeel is doorgevoerd, zijn uiteindelijk 1 793 medewerkers direct geplaatst. Voor 85 medewerkers bleek dit niet mogelijk. Deze medewerkers zijn als herplaatsingskandidaat aangewezen. Op hen zijn de bepalingen van het Sociaal Plan van toepassing.

Personele gevolgen ZBO-status

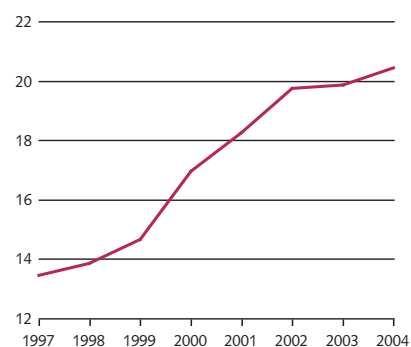
Door het verkrijgen van de ZBO-status draagt het CBS de volledige verantwoordelijkheid voor het personele en financiële beleid. Voor het personeel heeft deze overgang echter vrijwel geen direct merkbare gevolgen gehad. Het belangrijkste verschil is dat het personeel niet meer in algemene dienst van het rijk is, maar in dienst van het CBS. Daarentegen blijven de rechtspositie en de arbeidsvoorwaarden, zoals die zijn vastgelegd in het Algemeen Rijksambtenarenreglement (ARAR) en het Bezoldigingsbesluit Burgerlijke Rijksambtenaren 1984 (BBRA '84), gewoon van toepassing. En als er voor de sector rijk een nieuwe CAO wordt afgesproken, is die in principe ook van toepassing voor de medewerkers van het CBS.

Ook op het gebied van de medezeggenschap heeft de verzelfstandiging tot ZBO geen al te grote gevolgen gehad. De Wet op de Ondernemingsraden (WOR) is gewoon van toepassing gebleven. Wel heeft het CBS een eigen voorziening moeten treffen voor het overleg tussen de Directeur-generaal en de centrales van overheidspersoneel: het Georganiseerd Overleg (GO).

Gemiddelde leeftijd

Percentage vrouwen in schaal 9 of hoger

Het HRM-beleid

Hoewel de reorganisaties 2004/2005 en de overgang naar de ZBO-status veel tijd en aandacht hebben gevraagd, is, net als in 2003, een vervolg gegeven aan de uitvoering van de actiepunten uit de HRM-nota *Omdat het medewerkers zijn die tellen*. In deze nota, die dateert uit het voorjaar van 2002, is het beleid van het CBS op het gebied van het *human resource* management nader uitgewerkt en vertaald in ongeveer twintig concrete actiepunten. Die actiepunten zijn gericht op de ontwikkeling van medewerkers, op de ontwikkeling van het management, op een verbetering van de werving en selectie van nieuwe medewerkers, op het bereiken van een verantwoorde en beheerste uitstroom en op de verdere aanpak van het ziekteverzuim.

Concrete onderwerpen die in 2004 aan bod zijn gekomen, zijn onder meer de evaluatie en verdere ontwikkeling van de jaarlijkse cyclus van het maken van werkafspraken, het houden van functioneringsgesprekken, het opmaken van verkorte beoordelingen en het bewust belonen, het verder ontwikkelen van de communicatieve vaardigheden bij zowel medewerkers als management, maatregelen ter bevordering van de vrijwillige uitstroom en de verbetering van het zittende management door middel van speciale opleidingsprogramma's.

Management Development

Het jaar 2004 heeft voor het zittend management vooral in het teken gestaan van de uitvoering van een nieuw in samenwerking met de universiteit Nyenrode ontwikkeld traject: de kracht van de taakgroepchef. In dit nieuwe programma ligt de nadruk op persoonlijk leiderschap en op de verbetering van de samenwerking, beide met het doel de kracht van de taakgroepchef te vergroten en daarmee de kracht van het CBS. Voorts hebben in 2004 ruim twintig benoemingen in managementfuncties plaatsgevonden. In de meeste gevallen ging het om doorstroom van CBS'ers.

In 2004 is het traject gestart, waarin twintig medewerkers de gelegenheid krijgen om een versnelde HBO-opleiding te volgen. Dit traject, dat aansluit bij het streven tot upgrading van het CBS-personeel, zal in beginsel twee tot tweeënhalf jaar duren. Het doel is om talentvolle medewerkers zonder HBO-diploma een kans te geven om in redelijk korte tijd een HBO-diploma te verwerven. In december 2005 hoopt het CBS de eerste bachelordiploma's te kunnen uitreiken.

Ziekteverzuim

In 2004 is het ziekteverzuim, net als in 2003, afgenomen. Het ziekteverzuimpercentage op jaarbasis bedraagt 6,7 procent eind 2004, in vergelijking met eind 2003 een daling van ongeveer een half procent. Overigens heeft het CBS met deze daling in het ziekteverzuimcijfer nog steeds niet de beoogde norm van vijf procent bereikt. Daar wordt verder aan gewerkt. De meldingsfrequentie is vrijwel gelijk gebleven: eind 2004 ligt dit cijfer op 1,9.

Academisch

Prof.dr. J.J. Latten is in augustus 2004 benoemd tot bijzonder hoogleraar Demografie, in het bijzonder de demografische en ruimtelijke aspecten van relatie- en gezinsvorming, aan de Faculteit der Maatschappij- en Gedragwetenschappen van de Universiteit van Amsterdam. Deze leerstoel is ingesteld vanwege de mr.dr. J.H. van Zanten Stichting. De bijzondere leerstoel wordt gevestigd met medewerking van de Nederlandse Gezinsraad (NGR) en het CBS.

Met ingang van 1 januari 2004 is het CBS veranderd van arbodienst. De Arbo-Unie verzorgt vanaf deze datum de dienstverlening op het gebied van de arbeidsomstandigheden en het ziekteverzuim voor de medewerkers van het CBS. Een vernieuwing daarbij is dat de eerste beoordeling van een ziektegeval nu door een Arbo-verpleegkundige van de Arbo Unie wordt uitgevoerd.

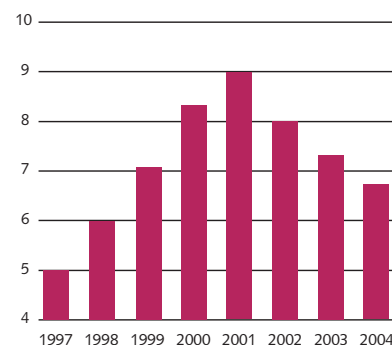
Medezeggenschap

Het jaar 2004 is voor de medezeggenschap een bijzonder druk jaar geweest. De medezeggenschap heeft een actieve rol gespeeld in de reorganisatie. De Ondernemingsraad heeft advies uitgebracht over de organisatie- en formatierapporten die voor de te reorganiseren onderdelen zijn opgesteld. Ook is de medezeggenschap nauw betrokken geweest bij de inrichting en uitvoering van het plaatsingsproces en bij het opstellen van het Sociaal Plan CBS 2004–2008.

Hetzelfde geldt voor het ontwikkelen van een visie op het toekomstige CBS. Andere onderwerpen die in 2004 veel aandacht van de medezeggenschap hebben gekregen zijn de overgang van het CBS naar de ZBO-status, de kwaliteit van de statistische productie, het beschikbaar stellen van Intranet voor de veldinterviewers en de wens om over te gaan tot outputsturing.

Ook voor de ARBO-commissie is het een intensief jaar geweest. Onderwerpen die veel aandacht hebben gevraagd zijn de herhuisvesting van het CBS, in het bijzonder in de regio Den Haag, het intern uitgevoerde arbeidssatisfactie-onderzoek, het ziekteverzuim, de problemen rond de overgang naar de Arbo Unie, de uitvoering van de wettelijk verplichte risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E) en de vervanging van het huidige managementinformatie-systeem voor de klachtenregistratie.

Ziekteverzuimpercentage

'In 2004 heeft de Stichting Economisch Onderzoek van de Universiteit van Amsterdam (SEO) onderzoek gedaan naar beloningsverschillen. Daarvoor was het nodig om de uitkomsten van de enquêtes Werkgelegenheid en Lonen en Beroepsbevolking te koppelen. Eerder was dit niet gelukt. Met behulp van het Centrum voor Beleidsstatistiek was een betrouwbare koppeling nu wel goed mogelijk dankzij de unieke identificatiecodes die aan de records van de bestanden waren toegevoegd. Dat is voor wetenschappelijke onderzoekers een flinke stap vooruit, aangezien nu in potentie veel meer onderzoeksvragen beantwoord kunnen worden met reeds beschikbare CBS-gegevens'.

41

Unieke identificatiecodes

ERNEST BERKHOUT, ONDERZOEKER BIJ HET CLUSTER ARBEID EN KENNIS VAN DE UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Balans per 31 december 2004 (vóór resultaatbestemming)

<i>Bedragen in duizenden euro's</i>	31 december 2004		3 januari 2004	
VASTE ACTIVA				
Materiële vaste activa				
IT-middelen	7.905		9.516	
Machines en installaties	1.034		913	
Andere vaste bedrijfsmiddelen	816		941	
		9.755		11.370
VLOTTENDE ACTIVA				
Voorraden				
Onderhanden werk	-/- 552		284	
		-/- 552		284
Vorderingen				
Ministerie van Economische Zaken	24.707		26.064	
Debiteuren	1.042		2.310	
Overige vorderingen	1.347		994	
		27.096		29.368
Liquide middelen				
Bank	38.975		0	
Kas	23		10	
		38.998		10
Totaal Activa		75.297		41.032
Eigen vermogen				
Onverdeeld resultaat 2004	-/- 8.906		0	
		-/- 8.906		0
Voorzieningen				
Reorganisatie 2004	28.577		0	
Reorganisatie 2000	5.747		6.898	
WW-verplichtingen	1.386		0	
Assurantie eigen risico	678		0	
		36.388		6.898
Kortlopende schulden				
ICT-intensivering	24.600		21.600	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	4.902		0	
Overige schulden	18.313		12.534	
		47.815		34.134
Totaal Passiva		75.297		41.032

Winst- en verliesrekening

Bedragen in duizenden euro's

2004

BEDRIJFSOPBRENGSTEN		
Netto-omzet		
Ministerie van Economische Zaken	159.130	
Opdrachten derden	8.424	
		167.554
Mutatie onderhanden werk		-/- 836
Overige bedrijfsopbrengsten		424
Totaal bedrijfsopbrengsten		167.142
BEDRIJFSLASTEN		
Lonen en salarissen	112.096	
Sociale lasten	21.157	
Afschrijvingen materiële vaste activa	6.339	
Overige bedrijfslasten	36.826	
Totaal bedrijfslasten		176.418
Resultaat gewone bedrijfsuitoefening		-/- 9.276
Financiële baten en lasten		
Rentebaten		370
Resultaat boekjaar		-/- 8.906

Kasstroomoverzicht

Bedragen in duizenden euro's

2004

Resultaat boekjaar	-/- 8.906	
Aanpassingen voor:		
Afschrijvingen	6.339	
Voorzieningen	29.490	
Mutatie werkkapitaal, excl. liquide middelen	16.789	
Kasstroom uit operationele activiteiten		43.712
Netto-investeringen in vaste activa	-/- 4.724	
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		-/- 4.724
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		0
Mutatie liquide middelen		38.988

De toename in de liquide middelen van circa € 39 miljoen is ondermeer het gevolg van de eenmalige bijdrage van het Ministerie van Economische Zaken van € 21,6 miljoen voor ICT-intensivering die in 2004 is ontvangen en het toenemend gebruik van leverancierskrediet (toename overige schulden met circa € 14 miljoen).

Algemeen

Met ingang van 2004 is het CBS, statutair gevestigd te Voorburg, een Zelfstandig Bestuursorgaan (ZBO). In de Wet op het Centraal bureau voor de statistiek (CBS-wet) zijn de taken, bevoegdheden en werkwijze vastgelegd.

Het CBS heeft twee bestuursorganen, te weten de Directeur-generaal en de Centrale Commissie voor de Statistiek (CCS).

De CCS legt verantwoording af aan de Minister van Economische Zaken over de taakuitoefening en het gevoerde beleid.

Het CBS past met ingang van 2004 de wettelijke voorschriften toe inzake de jaarrekening (Titel 9, Boek 2 BW) met inachtneming van de bepalingen uit de CBS-wet. De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten.

Voor zover niet anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde. De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

Alle bedragen zijn vermeld in duizenden euro's, tenzij anders vermeld.

Aangezien 2004 het eerste jaar is waarover het CBS verantwoording aflegt als ZBO op basis van het baten- en lastenstelsel, zijn voor de resultatenrekening geen vergelijkende cijfers opgenomen.

Tevens zijn geen begrotingscijfers opgenomen omdat de begroting voor 2004 nog gebaseerd is op het kasstelsel.

Financiële afspraken

Na overleg met het Ministerie van Economische Zaken (EZ) is besloten dat EZ de financiële verplichtingen van voor 3 januari 2004 ontslagen medewerkers afwikkelt en dat het CBS verantwoordelijk is voor de financiële afwikkeling van de medewerkers, die in het kader van de reorganisatie 2000 zijn aangewezen als herplaatsingskandidaat maar niet voor 3 januari 2004 zijn ontslagen. Deze medewerkers zijn immers per 3 januari 2004 nog in dienst bij het CBS.

Door EZ is een bedrag van circa € 18 miljoen voor de afwikkeling van de REO 2000 gereserveerd. Circa € 7 miljoen hiervan zal door EZ zelf worden gebruikt voor de afwikkeling van de financiële verplichtingen van de medewerkers die voor 3 januari 2004 zijn ontslagen. Het resterende deel van het budget (€ 10,8 miljoen) is door EZ aan het CBS ter beschikking gesteld op basis van nacalculatie van de kosten van de medewerkers die in het kader van de REO 2000 zijn aangewezen als herplaatsingskandidaat en per 3 januari 2004 nog niet waren ontslagen en de kosten van tijdelijk extra in te zetten automatiseringscapaciteit, conform de met EZ gemaakte afspraken.

Het CBS en EZ hebben afgesproken dat de declaratie van de kosten van de herplaatsingskandidaten ten laste van het geoormerkte budget is toegestaan indien ze worden ingezet op taken die niet samenhangen met het reguliere werkprogramma. Het is de verantwoordelijkheid van het CBS deze medewerkers slechts in te zetten conform de daarvoor geldende regels. Eventuele extra kosten die ontstaan

door uitstel of afstel van de herplaatsingsperiode zijn voor rekening van het CBS en kunnen niet bij EZ in rekening worden gebracht.

Aangezien de werkelijke uitgaven van het CBS op basis van nacalculatie worden gefinancierd door EZ is, volgens de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, zowel de verplichting van het CBS aan de medewerkers als een vordering op EZ voor hetzelfde bedrag opgenomen in de balans.

Het eigen vermogen van het CBS bedraagt per 31 december 2004 € 8,9 miljoen negatief en bestaat uit het resultaat 2004. In dit resultaat is mede begrepen de dotatie aan de reorganisatievoorziening 2004 voor een bedrag van € 28,6 miljoen. Hiertegenover staat een bijdrage van € 19 miljoen van het Ministerie van Economische Zaken in het kader van de Toekomstbegroting.

De sociale kosten vloeien voort uit de aan het CBS door het kabinet Balkenende I opgelegde taakstellingen, de ICT Toekomstbegroting en de zogenaamde Herprioritering. Dit negatieve eigen vermogen geeft nog geen aanleiding tot twijfel over de continuïteit. Cash-flow prognoses geven aan dat de komende jaren nog geen liquiditeitsproblemen zullen ontstaan. Voor de langere termijn zal door middel van een nieuw MJP worden gewerkt aan een betere relatie tussen taken en middelen. Afgesproken is dat gelet op de onzekerheid ten aanzien van de sociale kosten, het Ministerie van Economische Zaken bereid is de bijdrage aan de CBS-exploitatie 2005 eenmalig te verhogen met een bedrag van maximaal € 4,5 miljoen, indien blijkt dat de sociale kosten niet inpasbaar zijn in de exploitatie van het CBS voor 2005. Een aanspraak op deze garantie is afhankelijk van de oplevering van een aangepast Meerjarenplan 2004–2008.

Grondslagen

Vaste activa

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op aanschaffingsprijs respectievelijk verkrijgingprijs verminderd met lineaire afschrijvingen gebaseerd op de verwachte levensduur.

Hiernaast is de afschrijvingsperiode per categorie weergegeven.

Afschrijvingsperiode per categorie

Vaste activa	Afschrijvingsperiode
Machines en installaties	10 jaar
IT-middelen	3 jaar
Andere vaste bedrijfsmiddelen	5 jaar

Flottende activa

Onderhanden werk

De kosten van onderhanden werk worden gewaardeerd op vervaardigingsprijs verhoogd met een winstopslag naar rato van de werkvoortgang. Alleen bij opdrachten voor derden is een winstopslag in rekening gebracht.

Op het onderhanden werk wordt een voorziening voor verwachte verliezen in mindering gebracht. Het onderhanden werk wordt tevens verminderd met de gefactureerde voorschotten. Winstneming op het onderhanden werk vindt plaats naar rato van de voortgang van de gerealiseerde uren.

Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd op nominale waarde onder aftrek van een voorziening voor mogelijke oninbaarheid.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd op nominale waarde. Tenzij anders vermeld, staan deze vrij ter beschikking.

Voorzieningen

Reorganisatie 2000 en 2004

Een reorganisatievoorziening wordt gevormd ter dekking van kosten die verband houden met lopende reorganisaties.

De voorzieningen zijn bepaald uitgaande van de maximaal mogelijke verplichting aan medewerkers. De verplichtingen bestaan uit overeengekomen toekomstige uitkeringen aan ex-medewerkers en medewerkers van het CBS.

WW-verplichtingen

De voorziening voor WW-verplichtingen is gevormd ter dekking van WW-uitkeringen aan ex-medewerkers van het CBS.

Assurantie eigen risico

In de sturingsafspraken tussen de Minister van Economische Zaken, de Directeur-generaal van het CBS en de CCS is vastgelegd dat het CBS een voorziening assurantie eigen risico mag vormen. In de risicoanalyse is opgenomen dat deze voorziening gevormd mag worden ter dekking van schade aan de inboedel en van de wettelijke aansprakelijkheid betreffende verzekeringen. De jaarlijkse dotatie bedraagt maximaal € 0,7 miljoen.

Grondslagen voor de resultaatbepaling

Onder bedrijfsopbrengsten wordt verstaan het totaal van:

- de door EZ verstrekte budgettaire bijdrage;
- de opbrengsten opdrachten derden;
- de mutatie op onderhanden werk.

De bijdrage EZ betreft de door EZ verstrekte budgettaire bijdrage. Deze bijdrage ontvangt het CBS op basis van een Meerjarenplan 2004–2008. Het CBS dient aan het einde van deze periode het werkprogramma gerealiseerd te hebben. Het is derhalve mogelijk dat het CBS de bijdrage van enig jaar doorschuift naar het volgende jaar voor het niet gerealiseerde deel van het werkprogramma. Hierbij wordt opgemerkt dat als werkzaamheden niet worden uitgevoerd (minderwerk), de bijdrage wordt terugbetaald aan het Ministerie van Economische Zaken.

Onder opbrengsten opdrachten derden zijn verantwoord de gefactureerde bedragen voor verrichte werkzaamheden. Hieronder zijn mede begrepen opdrachten waaraan de Rijksoverheid een specifieke financiële bijdrage levert.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode, hetgeen inhoudt dat voor de weergave van de kasstromen het gerapporteerde resultaat over het boekjaar wordt aangepast voor posten die geen betrekking hebben op ontvangsten en uitgaven in het boekjaar en mutaties in voorzieningen en werkkapitaal.

Toelichting op de balans per 31 december 2004

Materiële vaste activa

<i>Bedragen in duizenden euro's</i>	IT-middelen	Machines en installaties	Andere vaste bedrijfs- middelen	Totaal
Stand per 03-01-2004				
Aanschafwaarde	21.853	1.630	1.549	25.032
Afschrijvingen	-/- 12.337	-/- 717	-/- 608	-/- 13.662
Boekwaarde 03-01-2004	9.516	913	941	11.370
Mutatie boekwaarde				
Investeringsen	4.275	728	212	5.215
Desinvesteringsen	-/- 250	-/- 241	-	-/- 491
Afschrijvingen	-/- 5.636	-/- 366	-/- 337	-/- 6.339
	-/- 1.611	121	-/- 125	-/- 1.615
Stand per 31-12-2004				
Aanschafwaarde	25.645	2.117	1.761	29.523
Afschrijvingen	-/- 17.740	-/- 1.083	-/- 945	-/- 19.768
Boekwaarde 31-12-2004	7.905	1.034	816	9.755

De desinvesteringsen in het boekjaar betreffen voornamelijk de buitengebruikstelling van enkele IT-middelen en machines. Onder de andere vaste bedrijfsmiddelen is hoofdzakelijk kantoorinventaris (circa € 0,6 miljoen) verantwoord.

Vorraden

Onderhanden werk

<i>Bedragen in duizenden euro's</i>	31-12-2004	03-01-2004
Onderhanden werk	887	651
Gefactureerde voorschotten	-/- 1.398	-/- 342
Verliesvoorziening	-/- 41	-/- 25
Totaal	-/- 552	284

Vorderingen

Ministerie van Economische Zaken

De vordering op het Ministerie van Economische Zaken is als volgt opgebouwd:

<i>Bedragen in duizenden euro's</i>	31-12-2004	03-01-2004
Reorganisatie 2004	19.000	0
Reorganisatie 2000	5.707	6.898
Nog te ontvangen bijdrage voor ICT-intensivering	0	21.600
Boekwaarde kortlopende passiva	0	12.534
Boekwaarde activa	0	-/- 11.370
Resterende vlottende activa	0	-/- 3.598
Totaal	24.707	26.064

De vordering van € 19 miljoen uit hoofde van de reorganisatie 2004 betreft de toezegging die EZ heeft gedaan in het kader van de Toekomstbegroting en betreft jaarlijks tot en met 2023 een bedrag van € 1 miljoen. Dit bedrag vormt mede de dekking voor de reorganisatievoorziening 2004 die op de balans is opgenomen. Zoals is aangegeven in de financiële afspraken ontvangt het CBS jaarlijks een bedrag ter dekking van de afwikkeling van de reorganisatie 2000. Als onderdeel van de vorderingen is opgenomen de geoormerkte bijdrage die van EZ wordt ontvangen in het kader van de reorganisatie 2000 en dient ter dekking van de op de balans opgenomen voorziening voor de sociale kosten voortvloeiend uit de reorganisatie 2000. Verwacht wordt dat de vordering in 2005 € 0,6 miljoen afneemt, terwijl ruim € 5,1 miljoen een looptijd heeft van langer dan 1 jaar.

De in de openingsbalans opgenomen eenmalige bijdrage van € 21,6 miljoen heeft het CBS eind 2004 van EZ ontvangen. Tevens heeft in december de afrekening van de boekwaarde van de activa en passiva naar aanleiding van de openingsbalans plaatsgevonden.

Debiteuren

<i>Bedragen in duizenden euro's</i>	31-12-2004	03-01-2004
Debiteuren	1.474	2.504
Voorziening dubieuze debiteuren	-/- 432	-/- 194
Totaal	1.042	2.310

Overige vorderingen

<i>Bedragen in duizenden euro's</i>	31-12-2004	03-01-2004
Vooruitbetaalde kosten	1.164	597
Vorderingen betreffende de IKAP-regeling	65	220
Vorderingen op personeel	55	60
Nog te factureren	0	40
Overige vorderingen	63	77
Totaal	1.347	994

In de vooruitbetaalde kosten zijn opgenomen kosten voor de NS-vervoersbewijzen en diverse onderhoudscontracten. De vordering inzake IKAP betreft hoofdzakelijk vorderingen op werknemers die via de IKAP-regeling computers hebben aangeschaft.

Liquide middelen

<i>Bedragen in duizenden euro's</i>	31-12-2004	03-01-2004
Bank	38.975	0
Kas	23	10
Totaal	38.998	10

Eigen vermogen

<i>Bedragen in duizenden euro's</i>	Onverdeeld resultaat
Stand per 03-01-2004	0
Resultaat 2004	-/- 8.906
Stand per 31-12-2004	-/- 8.906

Het eigen vermogen van het CBS bedraagt per 31 december 2004 € 8,9 miljoen negatief en bestaat uit het resultaat 2004. In dit resultaat is mede begrepen de dotatie aan de reorganisatievoorziening 2004 voor een bedrag van € 28,6 miljoen. Hiertegenover staat een bijdrage van € 19 miljoen van het Ministerie van Economische Zaken in het kader van de Toekomstbegroting. Deze bijdrage is in de rekening courant met het Ministerie van Economische Zaken verantwoord.

Het negatieve eigen vermogen geeft nog geen aanleiding tot twijfel over de continuïteit. Cash-flow prognoses geven aan dat de komende jaren nog geen liquiditeitsproblemen zullen ontstaan. Voor de langere termijn zal door middel van een nieuw MJP worden gewerkt aan een betere relatie tussen taken en middelen. Het Ministerie van Economische Zaken heeft in haar brief van 17 december 2004 toegezegd voor een bedrag van maximaal € 4,5 miljoen garant te staan voor kosten die voortvloeien uit de in 2004 in gang gezette reorganisatie voor zover deze kosten niet inpasbaar blijken te zijn in de exploitatie 2005 van het CBS. Daar dit een voorwaardelijke toezegging van het Ministerie van Economische Zaken betreft, is deze toezegging niet geactiveerd en als niet in de balans opgenomen activa vermeld.

Voorzieningen

Bedragen in duizenden euro's

Assurantie eigen risico					Totaal
WW-verplichtingen					
Reorganisatie 2000					
Reorganisatie 2004					
Stand per 03-01-2004	0	6.898	0	0	6.898
Dotatie in 2004	28.577	0	1.386	700	30.663
Onttrekking in 2004	0	-/- 675	0	-/- 22	-/- 697
Vrijval	0	-/- 476	0	0	-/- 476
Stand per 31-12-2004	28.577	5.747	1.386	678	36.388

Reorganisatie 2004

De voorziening is gevormd ter dekking van de sociale kosten van de medewerkers die in het kader van de opgelegde taakstellingen Balkenende I, herprioritering van statistieken, doelmatigheidsprojecten en de ICT Toekomstbegroting zijn aangewezen als herplaatsingskandidaat of gebruikmaken van de Remkesregeling. De hoogte van de sociale kosten is het totaal van de personele kosten gedurende de herplaatsingsperiode van 18 maanden en de daarna door het CBS te verstrekken wachtgelduitkeringen en andere aanvullingen.

In onderstaande tabel is de verwachte looptijd van de verplichtingen weergegeven.

Bedragen in duizenden euro's	2005	2006 t/m 2009	2010 e.v.	Totaal
Reorganisatie 2004	3.927	13.279	11.371	28.577
Totaal	3.927	13.279	11.371	28.577

Reorganisatie 2000

De voorziening is gevormd ter dekking van de sociale kosten van de medewerkers die in het kader van de Reorganisatie 2000 zijn aangewezen als herplaatsingskandidaat, maar die niet voor 3 januari 2004 zijn ontslagen. De hoogte van de sociale kosten is het totaal van de personele kosten gedurende de herplaatsingsperiode van 18 maanden en de daarna door het CBS te verstrekken wachtgelduitkeringen en andere aanvullingen.

De vrijval van de REO 2000 voorziening wordt veroorzaakt doordat medewerkers uit dienst zijn getreden.

In onderstaande tabel is de verwachte looptijd van de verplichtingen weergegeven.

Bedragen in duizenden euro's	2005	2006 t/m 2009	2010 e.v.	Totaal
Reorganisatie 2000	592	1.825	3.330	5.747
Totaal	592	1.825	3.330	5.747

Eerder genoemde sociale kosten worden vergoed door het Ministerie van Economische Zaken, zodat een vordering op het Ministerie van Economische Zaken is opgenomen.

WW-verplichtingen

De voorziening voor WW-verplichtingen is gevormd ter dekking van WW-uitkeringen aan ex-medewerkers van het CBS.

In onderstaande tabel is de verwachte looptijd van de verplichtingen weergegeven.

<i>Bedragen in duizenden euro's</i>	2005	2006 t/m 2009	2010 e.v.	Totaal
WW-verplichtingen	360	425	601	1.386
Totaal	360	425	604	1.386

Kortlopende schulden

ICT-intensivering

In het kader van de afhandeling van de meerjarenproblematiek van het CBS heeft EZ een eenmalige bijdrage verstrekt van € 21,6 miljoen. Deze bijdrage wordt aangewend voor ICT-intensivering.

In onderstaande tabel is de opbouw weergegeven.

<i>Bedragen in duizenden euro's</i>	ICT-intensivering
Stand per 03-01-2004	21.600
Toevoeging	3.000
Stand per 31-12-2004	24.600

Belastingen en premies sociale verzekeringen

<i>Bedragen in duizenden euro's</i>	31-12-2004	03-01-2004
Loonheffing	2.670	0
Pensioenen	1.625	0
Premies sociale verzekeringen	607	0
Totaal	4.902	0

Sinds 3 januari 2004 is het CBS een ZBO en draagt het zelfstandig de loonheffing, de pensioenlasten en de sociale verzekeringspremies af.

Overige schulden

<i>Bedragen in duizenden euro's</i>	31-12-2004	03-01-2004
Nog te betalen vakantiegeld	4.772	4.984
Crediteuren	4.283	1.961
Nog te betalen vakantiedagen	2.685	2.613
Nog te betalen kosten	2.387	1.300
Vooruit ontvangen bijdrage	1.858	0
Nog te betalen ziektekostenverzekering	1.164	1.157
Nog in te zetten automatiseringscapaciteit	632	0
Vooruit gefactureerde omzet	357	0
Pensioenverplichtingen	24	84
Overige schulden	151	435
Totaal	18.313	12.534

Het crediteurensaldo is per 31 december circa € 2,3 miljoen hoger dan per 3 januari 2004. Dit wordt veroorzaakt doordat eind 2003 het CBS zoveel mogelijk crediteuren heeft betaald in het kasstelsel om het crediteurensaldo zo laag mogelijk te houden.

De vooruit ontvangen bijdrage betreft de bijdrage die het CBS reeds heeft ontvangen van EZ, maar waarvoor de werkzaamheden in 2005 uitgevoerd worden. Aangezien met EZ een meerjaren werkprogramma over de periode 2004–2008 is afgesproken, is dit deel op de balans als vooruit ontvangen bijdrage verantwoord. Hieronder is de vooruit ontvangen bijdrage weergegeven naar hoofdthema.

<i>Bedragen in duizenden euro's</i>	31-12-2004
Thema A.01	146
Thema A.02	333
Thema A.04	1.305
Thema A.06	38
Thema A.07	20
Thema B.01	16
Totaal	1.858

De nog in te zetten automatiseringscapaciteit betreft het in 2004 minder bestede deel van de ontvangen bijdrage van EZ voor de kosten van tijdelijk extra in te zetten automatiseringscapaciteit van de divisie Technologie en Methodologie in het kader van de Reorganisatie 2000.

Toelichting op de winst- en verliesrekening over 2004

Ministerie van Economische Zaken

<i>Bedragen in duizenden euro's</i>		2004
Budgettaire bijdrage		186.220
Nog te besteden ICT-intensivering		-/- 24.600
Nog te besteden 2005		-/- 1.858
Nog te besteden inzake automatiseringscapaciteit		-/- 632
Totaal		159.130

De nog te besteden bijdragen zijn als schuld op de balans verantwoord.

Opdrachten derden

Onderstaande tabel geeft inzicht in de omzet van opdrachten derden naar regio.

<i>Bedragen in duizenden euro's</i>		2004
Nederland		4.726
EU-landen		2.711
Overige landen		987
Totaal		8.424

Onderstaande tabel geeft inzicht in de omzet van opdrachten derden naar afnemer.

<i>Bedragen in duizenden euro's</i>		2004
Rijksoverheid		3.598
Europese Unie en Eurostat		1.721
Statistische bureaus buitenland		1.542
Onderzoeksinstituten		666
Overig		897
Totaal		8.424

Overige bedrijfsopbrengsten

<i>Bedragen in duizenden euro's</i>		2004
Publicaties		412
Maatwerk		6
Overige opbrengsten		6
Totaal		424

Bedrijfslasten

Lonen en salarissen

<i>Bedragen in duizenden euro's</i>	2004
Lonen en salarissen	97.985
Ingeleend personeel	3.148
Dotatie voorzieningen	10.963
Totaal	112.096

In de totale personele lasten is een bedrag van € 618 duizend opgenomen voor de inzet van tijdelijke extra in te zetten automatiseringscapaciteit in het kader van de reorganisatie 2000.

De dotatie voorzieningen betreft zowel de dotatie aan de reorganisatievoorziening 2004 (€ 9,6 miljoen; zijnde € 28,6 miljoen minus € 19 miljoen bijdrage van EZ in het kader van de Toekomstbegroting) als de dotatie aan de voorziening voor WW-verplichtingen (€ 1,4 miljoen).

<i>Aantallen vte's</i>	2004	2003
Aantal vte's ultimo jaar	2.241	2.363

Beloningen van de Raad van Bestuur en de Centrale Commissie voor de Statistiek

De beloning van de Raad van Bestuur, bestaande uit brutosalarissen, werkgeverslasten, pensioenpremies en onkostenvergoedingen, bedraagt in 2004 € 428 duizend. De totale beloning inclusief BTW van de Centrale Commissie voor de Statistiek bedraagt in 2004 € 96 duizend.

Sociale lasten

<i>Bedragen in duizenden euro's</i>	2004
Pensioenlasten	11.954
Sociale lasten	9.203
Totaal	21.157

Overige bedrijfslasten

<i>Bedragen in duizenden euro's</i>	2004
Huisvesting	14.766
Overig personeel	6.170
Bureau	5.148
Dienstreizen	3.398
Advies externen	3.176
Automatisering	1.535
Dotatie voorziening	700
Overig	1.933
Totaal	36.826

In de huisvestingskosten zijn naast de huur ook de kosten voor energie en gebouw gerelateerde kosten als bewaking, schoonmaak en exploitatie bedrijfsrestaurant opgenomen.

De overige personele lasten betreffen voornamelijk opleidingskosten, kosten voor de Arbodienst, kinderopvang en pc-privéregeling.

Onder bureaunkosten wordt verstaan, kosten voor porti, kopieermachines en telefonie.

De automatiseringskosten betreffen de onderhoudskosten voor soft- en hardware. De overige bedrijfslasten bestaan hoofdzakelijk uit kosten voor statistisch grondmateriaal.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Activa

Het Ministerie van Economische Zaken heeft in haar brief van 17 december 2004 toegezegd voor een bedrag van maximaal € 4,5 miljoen garant te staan voor kosten die voortvloeien uit de in 2004 in gang gezette reorganisatie voor zover deze kosten niet inpasbaar blijken te zijn in de exploitatie 2005 van het CBS.

EZ heeft naar aanleiding van de afwikkeling van de openingsbalans een toezegging gedaan van € 1,5 miljoen te besteden voor de herhuisvesting in de toekomst.

Meerjarige financiële verplichtingen

Bedragen in duizenden euro's	2005	2006 t/m 2009	2010 e.v.
Huur panden Voorburg en Heerlen	9.270	4.635	0
Xerox-apparatuur	737	1.290	0
Arbo-Unie	545	545	0
Totaal	10.552	6.470	0

De huurcontracten van de panden in Voorburg en Heerlen lopen af in juni 2006.

Claims

Ingediende claims

Het CBS heeft software ontwikkeld, bekend onder de naam Blaise, met het oog op de uitvoering van zijn kerntaak. Een partij is van mening dat het CBS deze software niet op de markt zou mogen brengen en heeft een klacht ingediend bij de NMA. Inmiddels is de klacht door de NMA verworpen maar heeft de partij bezwaar ingesteld tegen het besluit van de NMA.

Feitelijke omstandigheden welke kunnen leiden tot een claim

Uit een controle van Eurostat accountants blijkt dat het CBS mogelijk voor een bedrag van maximaal € 1,2 miljoen eindafrekeningen heeft ingediend die niet in overeenstemming zijn met de daaraan gestelde voorwaarden. Het CBS is van mening dat de werkzaamheden juist zijn uitgevoerd en wacht een eventuele brief van Eurostat af.

Voorburg/Heerlen, 24 maart 2005

Directeur-generaal van de Statistiek
Drs. G. van der Veen

Centrale Commissie voor de Statistiek

Dr. P. Korteweg, voorzitter
Prof.dr. F.A.G. den Butter (aftredend)
Mw. prof.dr. A. van Doorne-Huiskes
Dr. J.J. van Duijn
Dr. R. Gerritse
Drs. G.J. Hogeweg
Dhr. J.M.A. van Huut RA
Dr.mr. J.J. Kamp (aftredend)
Mr. J.N. van Lunteren, plv. voorzitter
Mw. dr. P.C. Plooi-Van Gorsel

Resultaatbestemming

Het voorstel is het resultaat ten laste van het eigen vermogen te brengen.

Accountantsverklaring

Opdracht

Wij hebben de jaarrekening 2004 van het Centraal Bureau voor de Statistiek te Voorburg gecontroleerd. De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van de Directeur-generaal van het Centraal Bureau voor de Statistiek. Het is onze verantwoordelijkheid een accountantsverklaring inzake de jaarrekening te verstrekken.

Werkzaamheden

Onze controle is verricht overeenkomstig in Nederland algemeen aanvaarde richtlijnen met betrekking tot controleopdrachten. Volgens deze richtlijnen dient onze controle zodanig te worden gepland en uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang bevat. Een controle omvat onder meer een onderzoek door middel van deelwaarnemingen van informatie ter onderbouwing van de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. Tevens omvat een controle een beoordeling van de grondslagen voor financiële verslaggeving die bij het opmaken van de jaarrekening zijn toegepast en van belangrijke schattingen die de leiding van het Centraal Bureau voor de Statistiek daarbij heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening. De controle is uitgevoerd met inachtneming van het controleprotocol voor de accountantscontrole van het Centraal Bureau voor de Statistiek. Wij zijn van mening dat onze controle een deugdelijke grondslag vormt voor ons oordeel.

Oordeel

Wij zijn van oordeel dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van het vermogen op 31 december 2004 en van het resultaat over 2004 in overeenstemming met in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving en voldoet aan de wettelijke bepalingen inzake de jaarrekening zoals opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en zoals opgenomen in de Wet op het Centraal Bureau voor de Statistiek.

Den Haag, 24 maart 2005

KPMG Accountants N.V.

Met de inwerkingtreding van de nieuwe Wet op het Centraal bureau voor de statistiek is ook de positie van de Centrale Commissie voor de Statistiek (CCS) veranderd. Behalve verantwoordelijk voor de vaststelling van het statistisch werkprogramma van het CBS, is de CCS nu onder andere ook medeverantwoordelijk voor de begroting, het jaarverslag en de jaarrekening van het CBS. Zij legt over de uitvoering van haar taken verantwoording af in haar eigen jaarverslag, gericht aan de minister van Economische Zaken. Het jaarverslag is gepubliceerd op de website van het CBS onder 'Organisatie – CCS'.

Per 1 januari 2004 heeft de minister van EZ twee nieuwe leden benoemd, namelijk mevrouw dr. P.C. Plooi-Van Gorsel en de heer dr. J.J. van Duijn. Zij vervullen twee van de drie vacatures die zijn ontstaan door het vertrek van de heren mr. R. Bekker, dr. F.H.J. Don en L.J. de Waal.

Per 31 december 2004 zijn afgetreden de heren prof.dr. F. den Butter en dr.mr. J.J. Kamp. In de vervulling van de vacature van de heer Kamp is in maart 2005 voorzien door de benoeming van de heer J.M.A. van Huut RA.

Dr. P. Korteweg, voorzitter
Prof.dr. F.A.G. den Butter (aftredend)
Mw. prof.dr. A. van Doorne-Huiskes
Dr. J.J. van Duijn
Dr. R. Gerritse
Drs. G.J. Hogeweg
Dhr. J.M.A. van Huut RA
Dr.mr. J.J. Kamp (aftredend)
Mr. J.N. van Lunteren, plv. voorzitter
Mw. dr. P.C. Plooi-Van Gorsel

ORGANOGRAM

Raad van Bestuur

Directeur-generaal: **drs. G. van der Veen**

Plv. directeur-generaal: **prof.dr. J. van Sinderen**

Lid Raad van Bestuur: **drs. A.J. Speelman**

Staven

Directeur bedrijfsvoering: **J.A.J. Hijzelendoorn**

Directeur personeel en organisatie: **mr. J. Ringeling**

Hoofd facilitair bedrijf: **drs. R.H.J. Beumer**

Divisie Bedrijfseconomische statistieken

Directeur:
drs. F.W.M. Hendriks
Plv. directeur:
drs. W. van Nunspeet

De divisie Bedrijfseconomische statistieken produceert statistische informatie over bedrijven, instellingen en ondernemingen. Het betreft informatie over de economische ontwikkeling en over de economische structuren in alle bedrijfstakken en branches, en aspecten zoals milieu, vervoer, kennis en technologie.
(Omvang: ca. 697 vte)

Divisie Sociale en ruimtelijke statistieken

Directeur:
drs. J.J.H. Engelen
Plv. directeur:
W.B.F. de Witte

De divisie Sociale en ruimtelijke statistieken heeft als doel statistische informatie samen te stellen over kenmerken van de bevolking, vastgoed en ruimtelijke eenheden. De divisie verzamelt de benodigde gegevens door gebruik te maken van administraties en registraties, waar nodig aangevuld door persoonsenquête.
(Omvang: ca. 525 vte)

Divisie Macro-economische statistieken en publicaties

Directeur:
drs. G. Bruinooge
Plv. directeur:
dr. C. Zeelenberg

De divisie Macro-economische statistieken en publicaties is verantwoordelijk voor de macro-economische kerngegevens (inflatie, economische groei, enzovoort). In samenwerking met de andere divisies komen in deze divisie de elektronische en papieren publicaties van het CBS tot stand.
(Omvang: ca. 405 vte)

Divisie Technologie en faciliteiten

Directeur:
C. van der Kaa
Adjunct-directeur:
E.J. Sløetjes

De divisie Technologie en methodologie draagt bij aan het verhogen van de kwaliteit en de doelmatigheid van de statistische processen en producten door inzet van hoogwaardige informatietechnologie en statistische methodologie. De divisie ondersteunt ook bij de ontwikkeling en het beheer van de overige bedrijfsprocessen.
(Omvang: ca. 362 vte)

Adviesraden

Om het CBS te adviseren over de invulling van het statistisch programma is in 2004 een nieuwe adviesstructuur ingericht. Er zijn zes adviesraden ingesteld die elk een thematisch terrein of onderwerp belichten. De voorzitters van de zes adviesraden en de directeurs van de vier planbureaus vormen samen een adviesorgaan voor de Directeur-generaal.

Samenstelling centrale adviesraad

prof.dr. B. van Ark, voorzitter adviesraad Macro-economische statistieken;
prof.dr. W. Derksen, directeur Ruimtelijk Planbureau (RPB);
dr. F.J.H. Don, directeur Centraal Planbureau (CPB);
prof.ir. N.D. van Egmond, directeur Milieu- en Natuurplanbureau (MNPB/RIVM);
prof.dr. P. Ester, voorzitter adviesraad Maatschappij en economie;
prof.dr. L.H. Hoogduin, voorzitter adviesraad Prijzen;
prof.dr.mr. C.J. Jepma, voorzitter adviesraad Economische statistieken;
prof.dr. P. Schnabel, directeur Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP);
drs. L. Smits, voorzitter adviesraad ICT en methodologie;
prof.dr. J.J.M. Theeuwes, voorzitter adviesraad Sociale Statistieken.

Het CBS verzamelt gegevens bij personen, bedrijven en instellingen om dit geheel daarna te verwerken tot statistische informatie over groepen mensen, hun omgeving en over bedrijven. De resultaten stelt het CBS zo snel mogelijk voor iedereen beschikbaar. Dat gebeurt op velerlei manieren.

De CBS-website

(www.cbs.nl) biedt gratis toegang tot de resultaten van CBS-onderzoek: alle gepubliceerde CBS-cijfers in de databank StatLine, kerncijfers over Nederland, ondernemers- en scholierenpagina, informatie over wijken en buurten, persberichten, het wekelijks webmagazine, webartikelen en andere nieuwe publicaties, productencatalogus, beleidsinformatie en een verzameling links naar nationale statistische bureaus en relevante internationale organisaties.

Persdienst

het informatiepunt voor de pers, te bereiken via:
telefoon: (070) 337 44 44
e-mail: persdienst@cbs.nl

NOS-teletext

pagina 506 geeft informatie over een aantal belangrijke economische indicatoren en pagina 507 bevat gegevens die recent zijn gepubliceerd.

Infoservice

het centrale informatiepunt voor algemene vragen over het CBS en zijn producten is te bereiken via:
telefoon: 0900 0227 (€ 0,50 per minuut),
fax: (045) 570 62 68
e-mail: infoservice@cbs.nl
webformulier op de CBS-website.

Helpdesk berichtgevers

voor berichtgevers heeft het CBS een helpdesk ingericht.
Deze helpdesk is bereikbaar via:
telefoon: (045) 570 66 27 (op werkdagen van 10.00-12.00 en 14.00-16.00 uur)
e-mail: helpedi@cbs.nl

Verkoop van CBS-producten

verkoop vindt plaats via afdeling Verkoop van het CBS,
Postbus 4481, 6401 CZ Heerlen
fax: (045) 570 62 68
e-mail: verkoop@cbs.nl

European Statistical Data Support Voorburg

via deze datashop bij het CBS in Voorburg kunnen gebruikers telefonisch (0900 0227, € 0,50 per minuut) of per e-mail met een standaard webformulier op de website van het CBS (www.cbs.nl) statistische informatie over Europa opvragen. De informatie is afkomstig van Eurostat.

Centrum voor Research van Economische Microdata (Cerem)

dit centrum stelt onderzoekers in staat wetenschappelijk onderzoek te verrichten op microdata van Nederlandse bedrijven. Dit kan uit veiligheidsoverwegingen alleen ten kantore van het CBS in Voorburg of Heerlen gebeuren. Nadere informatie over de voorwaarden en regels die voor microdata-onderzoek gelden, is verkrijgbaar via:
telefoon: (070) 337 41 11
e-mail: cerem@cbs.nl

Centrum voor Beleidsstatistiek

helpt departementen en planbureaus bij het vinden, het gebruik en het opstellen van de benodigde informatie voor de beleidsvoorbereiding en de evaluatie daarvan.
Aan de diensten van het Centrum voor Beleidsstatistiek zijn kosten verbonden. Nadere informatie is verkrijgbaar via:
telefoon: (070) 337 47 71
e-mail: cvb@cbs.nl

On 3 January 2004 Statistics Netherlands has officially become an Autonomous Agency as is laid down in the new CBS Law that came into force that day. Until then Statistics Netherlands was part of the Ministry of Economic Affairs. Each year Statistics Netherlands reported to the Ministry of Economic Affairs about its financial situation and to the Central Commission of Statistics (CCS) about the work carried out in statistical production. In the new CBS Law the role and responsibility of the CCS were expanded to include the operational management of Statistics Netherlands. So now the budget and annual report are subject to approval by the CCS. Therefore this annual report combines statistical and financial aspects. Statistics Netherlands switched from the accounts system used by the Dutch government to the income-expenditure system for its financial reporting.

2004 also was the year of the new multi-annual program 2004–2008. The developments described in it have consequences for the statistical output, as well as Statistics Netherlands' organisation. Statistics Netherlands faces the challenge of innovating the statistical program while improving the quality and efficiency of its processes. Statistics Netherlands confronted this challenge and started the innovation on all fronts in consultation with the CCS.

The statistical program

This annual report contains an extensive account of the statistical performance in 2004. A few highlights: The annual outline of the Dutch economy *De Nederlandse Economie* was presented to Minister Brinkhorst during a successful press conference in September. The economic monitor published on the CBS website was thoroughly upgraded. The outcomes of the *Virtual Census* of 2001 were published. The census combined data from existing sources instead of conducting special surveys. This working method meant that the Dutch census was ready well before those of the other European countries and cost a great deal less.

Use of administrative data

The new CBS Law provides Statistics Netherlands with free access to registrations and administrations that are funded by public means. The data from these sources are increasingly used as input for statistics. Linking administrations increases the possibilities of meeting the demand for more coherent statistical information. The virtual census is a successful example of this approach. The use of administrative sources for statistical research also enables us to meet the target set by the government of reducing the administrative

burden. The response burden in 2003 was about 11 percent lower than in 2002, which means that Statistics Netherlands is making a solid contribution to this policy aim.

Statistics Netherlands should keep a high profile

Linking administrations for research purposes is an effective strategy within and outside Statistics Netherlands. The approach is being copied by researchers and policy makers elsewhere. If Statistics Netherlands wants to keep its competitive edge, it will have to continuously improve its accessibility, service and product quality. The advantage of scale, methodological know-how and independence must yield clearly recognisable advantages for the users.

In 2004 Statistics Netherlands concluded a pilot study of relevant external developments for the medium range and their consequences for the organisation. This 'photo' of CBS 2008 led to five CBS-wide projects aimed at improving the infrastructure and the processes of data gathering and statistical output.

Product and process innovation

The demands of society for statistical information form the basis for the work program of Statistics Netherlands. In the multi-annual program 2004–2008 we aim to meet the need for new statistical products, micro data and most of all statistics that show how developments in society are related. The latter are called integrated statistics. All this requires considerable product innovation, which is included in the planning. The financial room for such innovation is found by changing priorities in the existing statistical program.

At the start of 2004 a new advisory system was created to advise Statistics Netherlands about its statistical program. This enables us to realise the aims to provide relevant statistics and involve the users. There are six advisory councils, each dealing with a specific field or subject. The advisory body for the Director General is formed by the chairs of the six councils and the directors of the four Dutch planning bureaus. This central advisory council discusses developments relevant for Statistics Netherlands and relates them to its statistical programming.

Improving ICT and operational management

A number of studies and audits was carried out by third parties to check organisational and operational management aspects. An audit of how the ICT-function is structured showed that the quality of the ICT development capacity

must be strengthened. The infrastructure must be improved drastically, given the ambition Statistics Netherlands has to modernise the import, processing and publication of data. The outcome of the audit was the basis for upgrading and reorganising the ICT and Methods departments. Upgrading the ICT department may be hugely expensive. In 2005 the plans will be worked out and the financial means found. Solving this problem is likely to have direct consequences for the strategy and realisation of the multi-annual program.

The DG, supported by the CCS, ordered an independent audit of the management processes at Statistics Netherlands. The subsequent recommendations about the processes and the organisation structure led to the reorganisation of the Personnel and Organisation and of the Operational Management departments. The reorganisation was prepared in 2004 and will be implemented in 2005. Personnel numbers will be reduced.

Housing

Both the Voorburg and the Heerlen offices are in buildings designed in the late sixties, early seventies. The buildings are outdated and in need of major repair. This means Statistics Netherlands has the choice of major renovation or moving. The preference for Voorburg is to move to a brand-new building in Leidschenveen, a suburb of The Hague. The final decision depends on the outcomes of the negotiations with the municipality and the property developer. The decision will be made during the first half of 2005, the move is planned for 2006 or 2007.

Statistics Netherlands has not decided whether to renovate or move out of the Heerlen office. The possibilities and financial consequences of both options are still being studied. Alternative office space must be found within the Heerlen region. Joining the two offices, as was suggested at some point, is not an option under consideration.

Further reduction in personnel

Process innovation and setting new priorities in the statistical program require constant adaptation of the organisation. This is even more true since the budget cuts required by the government necessitate efficiency gains. In the past year Statistics Netherlands completed the first phase of the reorganisation. This led, on balance, to a reduction in the workforce by 143 people in 2004.

Over the next few years the workforce will be reduced even further and change in composition. The increased use of register data means that much lower-paid work will disappear. Instead there will be different, more highly paid work to be done. In order to stay within the agreed budget over the next few years, the

workforce will have to be reduced to about 1,900 full-time equivalents (fte) by 2012. On balance this will bring the total reduction of the workforce in the period 2000–2012 to several hundred fte's.

New European legislation, however, means more work which takes a larger workforce. For 2004 and 2005 this has led to an increase of 70 fte's. It is as yet unknown what new legislation will be implemented over the next few years, nor what its effects will be on the statistical program and the personnel size of Statistics Netherlands.

Financial results in 2004

The total turnover by Statistics Netherlands, that is the total contribution made by the state plus the income from work for third parties, exceeded € 167 million in 2004. Some € 8.5 million was income from work for third parties.

A reorganisation provision was made for the social cost for employees who have to be appointed elsewhere, or who will leave Statistics Netherlands with a 'Remkes settlement'. The result prior to the new reorganisation provision was € 0.7 million, which meets the operational efficiency aim. With the € 28.6 million for the new reorganisation provision 2004, including a € 19 million contribution by the Ministry of Economic Affairs, the result is € 8.9 million negative.

The reorganisation provision will be increased in 2005 as the plans will have been finalised. Because the social costs are uncertain, the Ministry of Economic Affairs agreed to increase its contribution to the Statistics Netherlands budget for 2005 with a maximum of € 4.5 million once, if Statistics Netherlands cannot fit the social costs in its operating budget for 2005. For this, Statistics Netherlands must adapt its multi-annual program.

On 31 December 2004 Statistics Netherlands' capital was € 8.9 million negative, consisting of the 2004 result. This negative capital does not mean there is doubt about the continuity of Statistics Netherlands. Cash-flow forecasts predict there will not be any problems of liquidity over the next few years. In the long term the new multi-annual program must improve the relationship between tasks and means.

Financial future not yet clear

Gradually there is more certainty about the annual contributions Statistics Netherlands will receive from the Ministry of Economic Affairs to finance its work program, although there are still negotiations going on about a number of subjects. The current Balkenende II government agreed that Statistics Netherlands must realise a cut of € 5.1 million before 2007. Given the efficiency

measures planned until 2012, such budget cuts would cut directly into the output of Statistics Netherlands. Therefore it was decided to postpone the budget cuts and look for an alternative through a government-wide shared service in statistics, and savings in government-wide purchasing of data and data collection (PIA).

Besides the 5.1 million budget cut imposed by the Balkenende II government, the government imposed an additional cut in 2004. This additional cut will be increased from € 0.8 million in 2005 to € 2.3 million in 2007. This new cut is also incorporated in the shared service and PIA tasks. It is still unclear if the actions planned will lead to the desired savings in 2006 and what the consequences will be if these targets are not met. Finally, since 2004 the wage compensation granted will lag behind the actual wage developments: for 2004 the difference amounted to about € 1.4 million.

Tension between ambitions and means

All in all, there is quite a lot of tension between the available means and the ambitions Statistics Netherlands has laid down in the strategic paper 'Statistics that count' and in the multi-annual program 2004–2008 approved by the CCS. There are still negotiations going on with the Ministry of Economic Affairs and the CCS about these topics. In 2005 this must lead to fully detailed plans – particularly in an updated multi-annual vision – inviting decisions about extending the financial means or proposals to reduce statistical production. Needless to say, possibilities for improving efficiency will be critically examined.

G. van der Veen
Director General of Statistics
Voorburg/Heerlen, 24 March 2005

